

Les 1 Een voorwoord bij Deuteronomium

25 september-1 oktober

Kernteksten: 1 Johannes 4:8, Deuteronomium 4:37, Deuteronomium 6:5.

Focus van de studie: Jesaja 14:12-14, Ezechiël 28:12-17, Genesis 3:1-7, Genesis 12:1-3, Handelingen 7:20-36, Exodus 19:4-8, Deuteronomium 1:34.

Deel I: Commentaar

Heel Israël

Dit boek is bedoeld voor 'heel Israël' (Deuteronomium 1:1), een uitdrukking die verwijst naar het totale volk vlak voor hun binnenkomst in het Beloofde Land (Deuteronomium 34:12; Deuteronomium 27:9; Deuteronomium 31:1, 7). De apostel Paulus gebruikt deze uitdrukking in een eschatologische betekenis om te verwijzen naar het totale verlore volk (Joden en heidenen inbegrepen): 'Dan zal heel Israël worden gered' (Romeinen 11:26). Hoewel de uitdrukking 'heel Israël' in Daniëls gebed kan verwijzen naar het verbannen volk in Babel en op de hoop op herstel kan duiden, is het duidelijk dat deze een universalistische reikwijdte heeft en 'hen die dichtbij en die ver weg zijn, in alle landen' (Daniël 9:7, HSV) omvat.

Discussievragen en vragen om over na te denken: Waarom spreekt het boek Deuteronomium tot het volk Israël als een gezamenlijk volk? Waarom worden de boodschappen van dit boek beter begrepen als het hele volk bijeen gekomen is? Hoe past het adagium/de spreuk 'niemand is een eiland' zich vandaag op de kerk toe?

Deuteronomium

Het woord 'Deuteronomium,' de titel van het boek, is ontleend aan de Griekse vertaling (de Septuaginta) van een uitdrukking die zich in Deuteronomium 17:18 bevindt: 'een afschrift van dit wetboek', wat letterlijk 'een tweede [i.e.: een herhaling] van deze wet' betekent (SV: 'een dubbel van deze wet'). Het Hebreeuwse woord voor 'wet' is *Torah*, wat naar meer verwijst dan ons woord 'wet' in een juridische betekenis; het betekent 'onderwijs/leer(stelling)' in de algemene betekenis van het woord en bevat al Gods instructies. De uitdrukking Deuteronomium, 'deze tweede wet', beschrijft toch inderdaad de inhoud van het boek (Deuteronomium 28:61, Deuteronomium 29:20, etc.), niet alleen omdat het de herhaling is van de wet die oorspronkelijk op de Sinaï was gegeven, maar omdat het een herhaling van Gods onderwijs is. Het is veelbetekenend dat de Hebreeuwse titel van het boek, *Debarim* 'De woorden', oftewel 'Dit is de toespraak' (andere vertalingen: 'Dit zijn de woorden' (Deuteronomium 1:1), verwijst naar de profetische woorden van Mozes: 'overeenkomstig alles wat hem de Here ten aanzien van hen geboden had' (Deuteronomium 1:3, NBG). Dit echoot de laatste woorden van het boek Numeri die luiden: 'Tot zover de geboden'/Andere vertalingen: 'Dit zijn de geboden' (Numeri 36:13; vergelijk met Deuteronomium 1:6).

Vraag om over na te denken: Waarom was het nodig dat Mozes de wet herhaalde?

Vier redevoeringen

Mozes spreekt zijn volk in vier belangrijke redevoeringen toe, waarvan elke door dezelfde uitdrukking 'Dit zijn de woorden' of het equivalent ervan wordt ingeleid (Deuteronomium 1:1, Deuteronomium 4:44, Deuteronomium 28:69, Deuteronomium 31:1). De eerste redevoering is een historische proloog (Deuteronomium 1-4), waarin Mozes de vroegere reis van Israël van de Sinaï

naar Kanaän weer nagaat (Deuteronomium 1-3). De tweede redevoering is een herhaling van de wet (Deuteronomium 4:44-Deuteronomium 28:68). De derde redevoering is een smeekbede/verzoek om zich aan het verbond te houden (Deuteronomium 28:69-Deuteronomium 30). En de vierde redevoering is een laatste oproep om de wet voor te lezen en eraan te denken, gevolgd door het lied van Mozes en zijn zegen en afscheid voordat hij sterft (Deuteronomium 31-34).

Verbond

Een meer zorgvuldige analyse van de structuur van het boek Deuteronomium in het licht van oude literatuur uit het Nabije Oosten, heeft een verfijnde/ver ontwikkelde structuur onthuld, die het patroon volgt van oude verbondsverdragen tussen de suzerain (opperleenheer) en zijn vazal (Egyptische en vooral Hettitische, uit het tweede millennium v. Chr.), die de volgende (hoofd)kenmerken toonden:

- Voorwoord (Deuteronomium 1:1-5)
- Historische proloog (Deuteronomium 1:6-Deuteronomium 4:49)
- Bepalingen: algemene (Deuteronomium 5-11); specifieke (Deuteronomium 12-26)
- Zegeningen en vervloeking (Deuteronomium 27-28:68)
- Loyaliteit aan het verbond en getuigenissen (Deuteronomium 28:69-Deuteronomium 30)

God in de geschiedenis

Deze verbondsstructuur, die de ouderdom van het boek bevestigt, en de mozaïsche auteurschap ervan, suggereren de bedoeling om Gods verbond met zijn volk te benadrukken. De historische gebeurtenissen, een herinnering aan Gods werken van verlossing ten behoeve van zijn volk, gaan vooraf aan het verbond en leggen het fundament ervan, vanaf Abraham en Egypte tot de tijd in kwestie. Deze gebeurtenissen suggereren een Bijbelse theologie van de geschiedenis die fundamenteel anders is dan onze moderne Westerse begrippen van de geschiedenis. Voor de Bijbel is de geschiedenis niet de mechanische/ongeïnspireerde stroom van oorzakelijke gebeurtenissen; in plaats hiervan is zij het gevolg van Gods voortdurende aanwezigheid en daden. God stelt het verbond in werking door zijn actie in de geschiedenis. Hij is de eerste die beweegt en handelt. En deze daden in de geschiedenis zijn de basis van het verbond. God sluit het verbond met zijn volk (Deuteronomium 5:3), omdat Hij de Heer is die hen uit Egypte heeft bevrijd (Deuteronomium 5:6). Het Hebreeuwse woord *debarim*, 'woorden', de Hebreeuwse titel van het boek Deuteronomium, betekent ook 'gebeurtenissen' en verwijst naar de heilige geschiedenis van Gods werken van verlossing. Het boek Kronieken dat die geschiedenis in het Oude Testament (uitvoerig) vertelt, wordt in het Hebreeuws *dibrej hayammim* genoemd, wat 'de woorden van de dagen' betekent. De woorden van God moeten ook door deze gebeurtenissen in de geschiedenis worden gelezen.

Discussievragen en vragen om over na te denken: Wat voor lessen over God zouden we kunnen leren van het feit dat hetzelfde Hebreeuwse woord *dabar* 'woord' en 'geschiedenis' betekent?

Het principe van liefde

Het fundamentele principe van Gods verbond met zijn volk is liefde. Het werkwoord 'liefhebben' komt in het boek vaak voor, niet alleen om naar de liefde van God voor zijn volk te verwijzen (Deuteronomium 4:37, Deuteronomium 7:8, Deuteronomium 10:15, Deuteronomium 23:5, etc.), maar ook naar de liefde van Israël als reactie op God (Deuteronomium 6:5, Deuteronomium 7:9, Deuteronomium 10:12). In het boek Deuteronomium wordt de goddelijke liefde niet alleen maar als een sentimentele emotie beschreven. Gods liefde is intens en oneindig/onbegrensd en wordt geopenbaard door middel van gebeurtenissen die de intensiteit, de echtheid/oprechtheid en de

oneindige/onbegrensde aard van zijn liefde uitdrukken. Vanwege deze liefde die de hemelen en de aarde heeft geschapen (Deuteronomium 10:14, Deuteronomium 4:35, etc.) heeft God zich ook in de arena van menselijke gebeurtenissen begeven en zijn volk verlost (Deuteronomium 1:27-31, Deuteronomium 4:20). Als reactie op de goddelijke liefde wordt Israël, het volk van het verbond door God aangespoord: 'Heb daarom de HEER, uw God, lief met hart en ziel en met inzet van al uw krachten' (Deuteronomium 6:5). Liefde duidt er dus op dat zij aan God moesten denken (Deuteronomium 7:18, Deuteronomium 9:7, Deuteronomium 24:9, etc.), naar Hem luisteren, zich inspannen om zijn woorden te begrijpen en te gehoorzamen (Deuteronomium 4:1, Deuteronomium 6:4, Deuteronomium 20:3, etc.), ontzag voor Hem hebben/Hem vrezen (Deuteronomium 4:10, Deuteronomium 5:29 ('vereren'), Deuteronomium 17, Deuteronomium 19, Deuteronomium 31:12, etc.) en Hem dienen (Deuteronomium 6:13; Deuteronomium 28:47, 48 etc.).

Discussievragen en vragen om over na te denken: Waarom is liefde meer dan een voorbijgaande emotie? Waarom zijn de geboden van God 'een uitdrukking van het beginsel der liefde'?—Ellen G. White, *De Wens der Eeuwen* (Ellen G. White Stichting), p. 528.

Oproep om te studeren

Het boek Deuteronomium is een krachtige oproep om de woorden van God te bestuderen en te onderwijzen (Deuteronomium 6:7), een boek dat in zowel Joodse als christelijke gemeenschappen als een van de belangrijkste boeken van hun heilige Schriften wordt beschouwd. Dit is het boek dat het *Shema Israel* bevat, 'Luister/Hoor, Israël' (Deuteronomium 6:4), dat de Joodse godsdienstige identiteit gevormd heeft. Dit is ook een van de oudtestamentische boeken die het meest aanwezig zijn in het Nieuwe Testament, waarin het tachtig keer wordt aangehaald. Als zodanig is het een van de belangrijkste boeken van de Bijbel. Het is een boek met hedendaagse relevantie voor Gods volk aan het einde der tijden, omdat zij op het punt staan het Beloofde Land binnen te gaan, dat de Heer voor hen heeft gereedgemaakt (Johannes 14:2). 'Het boek Deuteronomium zou zorgvuldig moeten worden bestudeerd door degenen die vandaag op aarde leven.'—Ellen G. White, in *The Advent Review and Sabbath Herald*, 31 december 1903.

Discussievragen en vragen om over na te denken: Waarom zou Bijbelstudie voor Zevende-dags Adventisten een belangrijk onderdeel van het geestelijke leven moeten zijn? Ontdek in the Bijbel voorbeelden van mensen die het nut van studeren als een godsdienstige plicht benadrukten.

Deel III: In het leven toepassen

Het is niet genoeg om naar de woorden van God te luisteren en deze te bestuderen. We moeten leven volgens wat we hebben gehoord en begrepen. Toen ik een kind was, hoorde ik (Jacques Doukhan) van mijn rabbijn een mondelinge (volks)overlevering over een man die een wonderbaarlijke trompet op de markt vond. De koopman schepte op over de magische eigenschappen ervan: 'Deze trompet', zei hij, 'heeft een geweldige kracht. Als je erin blaast, zul je de brand van het huis onmiddellijk meester zijn.' Zodra de man thuis kwam, wilde hij de kracht van de trompet testen. Hij stak zijn huis in brand en begon toen op de trompet te blazen. En hoe meer hij in de trompet blies, hoe meer het vuur zich uitbreidde en zijn huis verbrandde. De man werd boos op de persoon die hem de trompet had verkocht en rende terug naar de markt om erover te klagen. De koopman legde toen uit dat de taak van de trompet niet was om het vuur te doven, maar om de mensen van de stad te waarschuwen, die dan zullen komen om het te doven.

Een van de belangrijkste verschillen tussen God en mensen is dat als God spreekt, er dingen gebeuren. Ontdek voorbeelden in de Bijbel die dit principe illustreren. Ontdek, ter vergelijking, in de geschiedenis, in het politieke leven en in uw eigen bestaan voorbeelden die de discrepanties (afwijkingen/verschillen) tussen woorden en daden illustreren.

Les 2 De geschiedenisles van Mozes

2-8 oktober

Kernteksten: 1 Korintiërs 10:3, 4; Deuteronomium 1:30.

Focus van de studie: Deuteronomium 1-3, Exodus 32:29-32, Numeri 14, Efeziërs 3:10, Genesis 15:1-16, Johannes 14:9.

Deel I: Commentaar

Mozes' historische terugblik beslaat de drie voornaamste gebeurtenissen van de reis van de Israëlieten, Gods verbond met zijn volk bij de Horeb (Deuteronomium 1:6-18), de opstand van het volk in de oase in Kades-Barnea (Deuteronomium 1:19-46) en uiteindelijk de verovering van het Beloofde Land (Deuteronomium 2:1-3:29).

God sluit een verbond bij de Horeb (Deuteronomium 1:6-18).

De Horeb is de plaats van de openbaring van God. De Horeb en de Sinaï verwijzen naar dezelfde plaats, de berg, waar God zichzelf aan Israël openbaarde en een verbond met het volk sloot en hen zijn wet gaf (Exodus 3:1). Mozes benadrukt de intieme persoonlijke verbondenheid tussen Israël en God die 'de HEER, onze God' wordt genoemd (Deuteronomium 1:6), een benaming die vaak in het boek Deuteronomium wordt gebruikt. Mozes herinnert zijn volk aan Gods oproep om te vertrekken: 'Jullie zijn nu lang genoeg bij deze berg gebleven.' (Deuteronomium 1:6).

Hoe belangrijk dit grote moment van aanbidding ook was, God vond dat het tijd was om tot handelen over te gaan. De God van Israël is niet de God van de kloosters. Hij is niet de God van alleen maar gebeden en meditatie/overpeinzing; Hij is ook de God die zijn volk aanspoort het land in bezit te gaan nemen, dat beloofd is aan de patriarchen Abraham, Isaak en Jakob (Deuteronomium 1:8; vergelijk met Genesis 12:7). Hierom wordt God 'de God van uw voorouders' (SV: 'de HEERE, de God van uw vaders' (Deuteronomium 1:11) genoemd. Deze gebeurtenis wordt dus voorgesteld als de vervulling van Gods woorden. Dit idee wordt versterkt door Mozes' verwijzing naar de aard van het volk, dat nu duizendmaal in aantal is toegenomen en 'als de sterren aan de hemel' (Deuteronomium 1:10) is geworden, een wonder dat ook het gevolg van Gods belofte is (vergelijk met Genesis 15:5; Genesis 22:17). Deze opdracht vereist niet alleen de moeilijke taak om zich op oorlog voor te bereiden, maar ook de noodzaak om zich als volk te organiseren; ze moeten zich voorzien van bekwame/wijze (Deuteronomium 1:13) en rechtvaardige rechters (Deuteronomium 1:16).

Discussievragen en vragen om over na te denken: Waarom wordt God de 'God van uw voorouders' genoemd? Hoe belangrijk is de herinnering aan de voorouders in uw godsdienst van vandaag? Duidt deze benaming op een godsdienst die zich alleen op het verleden focust? Als dit niet het geval is, waarom niet?

De rebellie van het volk in Kades-Barnea (Deuteronomium 1:19-46)

Mozes beschrijft dit gebied als de plaats die 'de HEER, onze God, ons zal geven.' (Deuteronomium 1:20). Merk het gebruik op van een deelwoord dat de realiteit en zekerheid van Gods geschenk benadrukt. Mozes herinnert Israël eraan dat, ondanks Gods bemoediging (Deuteronomium 1:20, 21) en de zekerheid/belofte dat God voor hen zou strijden zoals Hij in Egypte had gedaan (Deuteronomium 1:30; vergelijk met Exodus 14:14), het volk twijfelde en bang was en weigerde risico's te nemen (Deuteronomium 1:32). Het volk maakte twee fouten.

Ten eerste: ze stuurden spionnen om de macht van de inwoners in te schatten. Toen ze zagen dat de bewoners van het land sterk en reuzen waren, werden ze bang en weigerden daar naar binnen te gaan. Ten tweede: toen Israël begreep dat God geërgerd was vanwege hun gebrek aan geloof, besloten ze zelf te gaan en aanmatigend/voorbarig tegen de vijand te vechten zonder Gods steun. Als gevolg hiervan misten ze niet alleen deze kans om onmiddellijk het land binnen te gaan en leden daardoor groot verlies, maar God 'had een eed gezworen' dat ze veertig jaar lang door de woestijn zouden trekken (vgl. Deuteronomium 2:14). Dezelfde uitdrukking 'een eed zweren' wordt gebruikt om te verwijzen naar de eed die God aan hun voorouders had gezworen. De datum van het 'veertigste jaar' is, ironisch genoeg, nog een herinnering aan Gods vervulling van zijn woord. Mozes gebruikt al deze gebeurtenissen om Israël aan Gods belofte te herinneren en ook om zijn volk te waarschuwen voordat ze de Jordaan doortrekken, dat ze een les uit het verleden moeten leren zodat ze hun toekomst veilig kunnen stellen.

Discussievragen en vragen om over na te denken: Wat voor geloofsles bevatten Mozes' herhaaldelijke woorden: 'God . . . zal immers voor u strijden.'? Hoe verklaren deze woorden de methode van verovering die God voor zijn volk in gedachten had? Waarom schoten de Israëlieten tekort toen ze zelf ten strijde trokken?

De verovering van het Beloofde Land (Deuteronomium 2:1-3:29)

Na een lange tijd in Kades-Barnea te hebben doorgebracht, keerden de Israëlieten, het volk Israël, opnieuw noordwaards in de richting van het Beloofde Land, maar ze veroverden het land niet onmiddellijk. Het is interessant dat ze eerst door volkeren en landen moesten gaan, die niet in Gods belofte aan hen waren opgenomen, zoals Edom, Moab en Ammon, en daarom confronteerden ze hen niet. Toen ze veertig jaar lang 'door de grote woestijn' reisden, ervoeren ze hoe vaak God hen beschermde en hen onderhield (Deuteronomium 2:7). Pas aan het einde van het 'opstandige geslacht' begon Israël het land in bezit te nemen. Een voor een werden de Kanaänitische vijanden verslagen en hun land ontnomen. Toen namen de Israëlieten het land in bezit en werd de toewijzing tot stand gebracht.

Het probleem van de verovering

Het Bijbelverhaal over de verovering van het land focust zich hoofdzakelijk op de overwinningen, zonder dat het direct gaat over de gevoelige en complexe ethische problemen die met dat proces zijn verbonden. De Bijbeltekst voorziet echter in een aantal aanwijzingen en principes om dit probleem te helpen bespreken:

- God geeft. God is de eigenaar en geveer van het land. Dit principe wordt verschillende keren bevestigd. (Deuteronomium 1:8, 20, 25, 35). Niet al het land is dus aan de Israëlieten gegeven. God heeft sommige delen van het land aan Edom gegeven, als de nakomelingen van Esau (Deuteronomium 2:5) en aan Moab en Ammon, als de nakomelingen van Lot (Deuteronomium 2:9, 19).
- God neemt. God gaf het land niet aan de opstandige generatie van Israëlieten die veertig jaar lang door de woestijn trokken. Merk op dat zelfs Mozes niet in staat was van het land te genieten, omdat ook hij niet op de Heer vertrouwde (Deuteronomium 3:27). God nam het land weg van de Amorieten, omdat ze zo veel misdaden hadden bedreven dat de maat vol was (Genesis 15:16). Het voorkomen dat de Israëlieten het land binnengingen en hun dood in de woestijn, moet worden begrepen als het gevolg van Gods oordeel, zoals de vernietiging of de verdrijving van de Kanaänieten uit het land dit ook is.
- God strijdt. Dit principe dat opnieuw aan Jozua wordt herhaald (Deuteronomium 3:22), geeft in dat God, in feite, voorbestemd was om dit oordeel uit te voeren. Merk op dat oordeel, wat duidt op de uitroeiing van het kwaad, ook een daad van genade is ten behoeve van Gods volk.

Eschatologisch perspectief

Merk op hoe Ellen G. White Abrahams profetische visioen van de verovering van het Beloofde Land in Genesis 15:16-18 op een eschatologische en Messiaanse manier toepast: 'En de stem van God werd gehoord, die hem [Abraham] zei dat hij niet moest rekenen op een onmiddellijk bezit van het beloofde land, en die hem wees op het lijden van zijn nakomelingen eer ze zich konden vestigen in Kanaän. Hier werd hem het verlossingsplan getoond in de dood van Christus, het grote offer, en Zijn komst in heerlijkheid. *Ook zag Abraham hoe de aarde weer haar paradijspracht terugkreeg, en hem tot een eeuwig bezit werd gegeven als uiteindelijke vervulling van de belofte.*'— *Patriarchen en Profeten*, (Uitgeverij Veritas, 1977), p. 110, cursief toegevoegd.

Discussievragen en vragen om over na te denken: Waarom was het voor Gods bredere verlossingsplan noodzakelijk dat de Israëlieten het land Kanaän zouden bezitten? Waarom wordt het land Kanaän beschreven in bewoordingen die aan de Hof van Eden herinneren? Waarom vereist de ideale heiligheid de totale uitroeiing van het kwaad?

Deel III: In het leven toepassen

Een wijze man heeft gezegd: 'Het meeste van waar ik mij zorgen over maakte is nooit uitgekomen.' Waarom is deze overdenking in het bijzonder waar voor de christen? Stel dat u worstelt met een moeilijk project en u bent er bezorgd over. Hoe helpt de belofte dat 'God voor u zal strijden' u om uw zorgen onder ogen te zien? Waarom verlicht geloof in de Heer, in feite, uw stress en vergemakkelijkt dit wat u presteert?

Les 3 Het eeuwig verbond

9-15 oktober

Kerntekst: Genesis 17:7.

Focus van de studie: Genesis 12:1-3; Genesis 15:6, 18; Exodus 2:24; Deuteronomium 4-5; Romeinen 4:1-5.

Deel I: Commentaar

Na het volk te hebben herinnerd aan vroegere gebeurtenissen in de woestijn, gaat Mozes er nu toe over om te betogen dat het nu in hun belang is om trouw aan God te blijven en 'vandaag' trouw te blijven aan de bepalingen van hun verbond met God. Met dat doel gebruikt Mozes twee argumenten. Ten eerste: het volk moet trouw blijven vanwege wie God 'vandaag' is—Hij is de God van het leven. Ten tweede: het volk moet loyaal aan God blijven vanwege wie ze 'vandaag' zijn—zijn uitgekozen volk en daarom zijn heilige volk.

De God van het leven

Gods verbond begint met God die de Ene is die het verbond met zijn volk in werking heeft gesteld, niet vanwege wie zij waren, niet vanwege hun waarde, maar vanwege wie Hij is. Hierom wordt het verbond voornamelijk tot stand gebracht op basis van Gods daden van verlossing *ten behoeve van zijn volk*: 'Jij hebt met eigen ogen gezien wat de HEER, je God, . . . heeft gedaan' (Deuteronomium 3:21). Het is een verbond van genade. God verloste Israël niet vanwege wat zij deden—ze waren een onwaardig en opstandig volk—maar vanwege zijn genade.

Het is interessant en veelbetekenend dat dezelfde uitdrukking opnieuw in het volgende hoofdstuk wordt gebruikt (Deuteronomium 4:3) om Israël te herinneren aan wat God *tegen* degenen had gedaan, die zich met de Baäl van de Peor hadden afgegeven. (vergelijk met Numeri 25:1-9.). De voornaamste les die uit deze twee kwesties wordt afgeleid, is dat de enige manier om te overleven is om God alleen trouw te blijven en te 'luisteren naar' zijn voorschriften en deze te 'onderwijzen'. 'Dan blijft u in leven' (Deuteronomium 4:1). Dit principe wordt duidelijk uitgesproken in Leviticus 18:5: 'Mijn bepalingen en regels schenken leven aan wie ze volgt, houd ze dus in ere. Ik ben de HEER.' De directe implicatie van dit principe is dat je je onthoudt van afgoderij, een waarschuwing die het grootste gedeelte van het hoofdstuk inneemt (Deuteronomium 4:15-40). Want afgoderij is juist het mechanisme waardoor Gods volk gewoonlijk van God wegtrok en daarom weg van het leven.

Mozes beschrijft afgoderij als een proces dat in onszelf ontstaat; want de aanbidding van afgoden is de aanbidding van wat wij doen, van wat wij zijn. Hierom geeft Mozes het ****advies**: '. . . moet u zich zorgvuldig in acht nemen' (Deuteronomium 4:15). Hierom is het eerste gebod dat ontleend is aan de bevestiging van Gods daad van verlossing (Deuteronomium 5:6) het gebod dat monotheïsme gelast (Deuteronomium 5:7), waarop het gebod volgt dat afgoderij verbiedt (Deuteronomium 5:8). Hierom wordt ook in dezelfde context het gebod om de sabbat in acht te nemen, gerechtvaardigd door Gods daad van verlossing (Deuteronomium 5:15), en volgt op de herhaling van de tien geboden

de oproep om God lief te hebben (Deuteronomium 6:1-9), die op dezelfde exclusieve relatie duidt (Zie volgende les).

Discussievragen en vragen om over na te denken: Lees Spreuken 3:1, 2. Waarom is de wet van God goed voor ons leven? Op wat voor manier verlost de wet van God ons van de dood? Waarom verwijst het gebod van de sabbat in Deuteronomium 5:15 naar de verlossing van Israël in plaats van naar de schepping van de wereld (vergelijk met Exodus 20:11)?

Het uitgekozen volk

Mozes' andere argument om zijn volk over te halen de geboden van God te houden, gaat het volk zelf aan, omdat ze door God zijn uitgekozen (Deuteronomium 7:6). Onmiddellijk specificeert Mozes dat God zijn volk heeft uitgekozen, niet omdat ze beter zijn dan de andere volken, maar eenvoudig vanwege zijn trouw aan wat Hij hun voorvaders onder ede heeft beloofd (Deuteronomium 7:8) en omdat Hij hen liefheeft (Deuteronomium 7:8). En omdat Hij zijn volk liefheeft, duldt God geen andere goden naast zich (Deuteronomium 4:24; Deuteronomium 6:15) en zal niet tolereren dat de harten van zijn volk verdeeld zullen zijn tussen Hem en hun liefde voor andere goden. De verwijzing naar 'jaloezie' met betrekking tot God kan voor sommige mensen schokkend zijn, omdat 'jaloezie' gewoonlijk met misdaad en menselijke zondigheid is verbonden. Deze beschrijving van God als 'naijverig' is paradoxaal genoeg geruststellend. De Bijbelauteur verwijst naar die menselijke eigenschap om te duiden op Gods gepassioneerde en exclusieve liefde voor zijn volk. Net zoals God wordt beschreven als 'Een', uniek, beschouwt Hij zijn volk als uniek, omdat Hij hen liefheeft.

Discussievragen en vragen om over na te denken: Waarom was het voor God nodig om slechts één bijzonder volk uit te kiezen, Israël, om zijn ontvanger te zijn voor het doorgeven van de waarheid over universele verlossing? Waarom is Gods bijzondere liefde voor één volk, Israël, gezamenlijk, niet onverenigbaar met Gods bijzondere liefde voor mij? Wat is het gevaar als ik denk dat God mij boven anderen liefheeft? En toch: in hoeverre heeft deze denkwijze iets waars in zich?

Het heilige volk

Aan de andere kant: net zoals God heeft gehandeld en Israël heeft verlost en hen heeft uitgekozen omdat Hij hen liefhad, is het te verwachten dat Israël zou reageren en ook uit liefde Hem boven alle andere goden zou kiezen. Derhalve betekent die keuze alleen trouw aan Hem en aan de 'andere' manier van leven die die keuze met zich meebrengt. Het is veelbetekenend dat de definitie van 'uitgekozen/uitverkoren volk' verband houdt met de kwalificatie 'gewijd/heilig volk' (Deuteronomium 7:6). Het Hebreeuwse woord *qadosh*, 'heilig', betekent 'onderscheiden/afgezonderd' worden, dat wil zeggen: anders, uniek zijn, net zoals God uniek is: 'Wees heilig, want Ik ben heilig.' (Leviticus 11:44; vergelijk met Leviticus 11:45).

'Heilig' zijn verwijst niet naar een statische eigenschap, het volmaakt zijn zoals God volmaakt is en een 'heilige' zijn. Door zijn volk op te roepen om *qadosh*, 'heilig' te zijn, roept God Israël om *zijn* volk te zijn, om van de andere volken afgezonderd te zijn voor

een speciale relatie met Hem (vergelijk met Exodus 19:6). Het Hebreeuwse voorzetsel *le*, dat aan God is verbonden (*leYHWH*), drukt dit idee uit van het bijzonder bij God horen. 'Heilig' zijn betekent afgezonderd zijn voor een speciale relatie met God: '. . . u bent een volk dat aan de HEER [*leYHWH*], uw God, is gewijd' (Deuteronomium 7:6). En de reden voor dit afgezonderd zijn is: 'U bent door Hem uitgekozen om . . . zijn kostbaar bezit te zijn.' (Deuteronomium 7:6). 'Heilig' zijn is daarom een belangrijk element in het verbond. En omdat dit geen statische eigenschap is, is het dynamisch en altijd aanwezig en relevant. 'Heilig' zijn is niet iets wat we uit het verleden hebben geërfd vanwege onze patriarchen of onze pioniers. Deze actualiteit van het verbond wordt benadrukt in de definitie van het verbond: 'Niet met onze voorouders heeft hij dit verbond gesloten, maar met ons, zoals wij hier nu levend en wel bij elkaar zijn.' (Deuteronomium 5:3). 'Heilig' zijn is een eis die het heden aangaat, 'wij nu'.

Deze waarheid voor vandaag wordt telkens opnieuw in het boek Deuteronomium herhaald, juist omdat we worden opgeroepen om 'vandaag zijn volk' te zijn (vgl. Deuteronomium 26:17, 18). Een andere passage is nog explicieter en omvat toekomstige mensen in dat verbond: 'Niet alleen met u . . . sluit ik dit verbond, maar ook met degenen die er nu nog niet bij zijn.' (Deuteronomium 29:13, 14). Een paar regels verder vermeldt de Bijbelpassage precies dat dit verbond ook verwijst naar 'wij en onze kinderen . . . altijd' (Deuteronomium 29:29). Omdat dit verbond altijd 'de waarheid voor vandaag' is, moeten we dit 'voor vandaag' maken; we moeten er dus altijd 'aan denken' en het blijven onderwijzen (Deuteronomium 6:7; Deuteronomium 8:2, 18; Deuteronomium 9:7).

Discussievragen en vragen om over na te denken: Hoe kunnen wij, als inherent (van nature) zondige mensen, toch heilig zijn? Waarom leert de Bijbelse eis om 'heilig' te zijn —dat wil zeggen: anders en afgezonderd van de wereld—ons over hoe onze interactie met de huidige wereld moet zijn?

Deel III: In het leven toepassen

De Joodse filosoof Abraham Heschel beschreef het Bijbelse antwoord op de vraag 'Wat is leven?' als 'het geheim van *menselijk en heilig* zijn'—Abraham Joshua Heschel, *I asked for Wonder* (New York: Crossroad, 1983), p. 80. Denk na over de Bijbelse voorbeelden van mensen die zowel 'menselijk'—dat wil zeggen: in contact met de huidige realiteit van de wereld—als 'heilig' waren. Noem de kenmerken van deze heilige mensen op: Wat maakte ze menselijk en wat maakte ze heilig? Hoe kunt u, in het licht van deze Bijbelse voorbeelden, dit principe van 'menselijk en heilig' zijn toepassen in de volgende verschillende situaties?

- U wordt bij een vriendin thuis uitgenodigd. Uw vriendin, die geen adventist is, serveert u een maaltijd met varkensvlees, die zij heeft klaargemaakt. Hoe kunt u 'menselijk' zijn—dat wil zeggen: liefdevol en met respect voor haar gastvrijheid—en toch heilig zijn, en niet Gods verbod van onreine voedingsmiddelen overtreden?
- U bent in de kerk en achter u zit een groep jongelui te lachen en te praten. Hoe zult u hen leren eerbiedig te zijn en het heilige karakter van het heiligdom te

respecteren ('heilig' zijn), op een manier die nog steeds een positieve relatie met hen inboezemt?

- Hoe kunt u de waarheid van profetie aan een groep niet-gelovigen uitleggen en nog steeds duidelijk, interessant en relevant voor hen zijn?
- U bent een leider in uw gemeente die in twee groepen is verdeeld. De ene groep houdt ervan sociale rechtvaardigheid, broederlijke liefde en het belang van genade te benadrukken, terwijl de andere groep de nadruk legt op het oordeel en de wet. Hoe bent u van plan de spanning tussen beide groepen te hanteren?

Les 4 De Heer uw God liefhebben

16-22 oktober

Kerntekst: Deuteronomium 6:5.

Focus van de studie: Deuteronomium 6:4-6; Deuteronomium 7:9; Deuteronomium 4:37; Deuteronomium 10:15; Deuteronomium 23:5; Marcus 12:28-30; Efeziërs 2:1-8; 1 Johannes 4:19.

Deel I: Commentaar

Lees Deuteronomium 6:1-9.

De geboden (Deuteronomium 6:1)

De constructie van de eerste zin, 'Dit zijn dan de geboden' (HSV), geeft duidelijk aan dat de uitdrukking 'de geboden' verwijst naar wat volgt: 'wetten en regels' (Deuteronomium 6:1; vergelijk met Deuteronomium 5:1) die God Mozes geboden had te 'leren'. Als Mozes dus zijn eerste woorden uitspreekt: 'Dit zijn de geboden', zinspeelt hij op de tien geboden die hij net heeft opgenoemd (Deuteronomium 5:1-20). Bovendien suggereert het uitgesproken lidwoord vóór het woord *mitswah*, 'gebod', nadruk. Het gebod waarnaar hij verwijst, is *het* gebod bij uitstek, *het* gebod dat alles omvat. Interessant genoeg komt hetzelfde werkwoord *tsawah*, 'opleggen' (andere vertalingen: 'gebieden'), dat Mozes in zijn inleiding heeft gebruikt, opnieuw in het midden van de passage tevoorschijn in verband met het gebod van liefde (Deuteronomium 6:6); en ook daar, zoals in de inleiding (Deuteronomium 6:1), verschijnt het in verband met het werkwoord 'leren'. Deze echo suggereert duidelijk dat het gebod om lief te hebben dus het gebod is dat Mozes in gedachten heeft als hij zegt: 'de geboden (NBG: 'het gebod'). Als Jezus het gebod van liefde als 'het belangrijkste gebod' (Marcus 12:29-31), identificeert, is Hij dus in harmonie met Mozes' uitleg van de wet.

Discussievragen en vragen om over na te denken: Waarom omvat het gebod om de Heer van liefde lief te hebben, alle andere geboden? Waarom is het gebod om je naaste lief te hebben gelijk aan het gebod om God lief te hebben, en niet gewoon een ander (tweede) apart gebod (Marcus 12:31)?

U moet voor de HEER . . . ontzag tonen (Deuteronomium 6:2)

De stroom van Mozes' redenering volgend is het doel van 'het gebod': 'U moet voor de HEER, uw God, ontzag tonen'. Met andere woorden: God liefhebben betekent, in de eerste plaats, 'voor God ontzag tonen,' beseffen dat God bestaat. Liefde duidt op het bestaan van de andere persoon die we liefhebben. God liefhebben is niet het liefhebben van een abstract principe, een diepzinnige wijsheid of een prachtig verhaal. God liefhebben is geen theologie of culturele traditie. God liefhebben is Hem als een Persoon liefhebben. Ontzag hebben voor God betekent dat je het acute besef van zijn aanwezigheid overal en op elk moment koestert. God is niet alleen in de kerk of als we bidden aanwezig. God is ook aanwezig op kantoor, in de keuken, in de slaapkamer, op de

markt. God is aanwezig als we met mensen zijn of als we alleen zijn, in het licht of in de duisternis. (Zie Psalm 139:2-12.)

Discussievragen en vragen om over na te denken: Wat betekent het dat je God als een Persoon liefhebt? Waarom is het niet mogelijk God lief te hebben zonder te beseffen dat God een Persoon is? Lees Prediker 12:13, 14. Waarom is ontzag voor God verbonden met God als de Rechter?

. . . door u te houden aan (toevoeging in andere vertalingen: 'al') zijn wetten en geboden (Deuteronomium 6:2)

Daarom is ontzag hebben voor God met Hem wandelen, voortdurend in zijn aanwezigheid leven. We kunnen niet iemand liefhebben en een andere weg opgaan waar Hij afwezig is. Liefde leidt tot de geboden. Ten eerste: liefde leidt tot de geboden, omdat Gods geboden de uitdrukking van zijn liefde zijn: 'vanwege de liefde van de HEERE voor u' (Deuteronomium 7:8, HSV). Ten tweede: liefde leidt tot de gehoorzaamheid aan de geboden, omdat we de Heer liefhebben: '. . . wie Hem liefhebben en Zijn geboden in acht nemen' (Deuteronomium 7:9, HSV). Merk op dat de Hebreeuwse syntaxis (zinsbouw) van dit zinsdeel suggereert dat het voegwoord *waw* ('en') moet worden begrepen als de inleiding op een toelichting: 'wie . . . liefhebben, dat wil zeggen: wie zijn geboden in acht nemen'. Het in acht nemen van Gods geboden wordt niet aan de liefde toegevoegd; het is liefde. Omdat we God liefhebben, hebben we zijn wet lief (Psalm 119:70, 92, 97).

Discussievragen en vragen om over na te denken: Hoe beïnvloedt het feit dat 'God liefhebben' betekent dat je zijn geboden in acht neemt, ons begrip van liefde? Hoe zal het terzijde schuiven van Gods geboden door ons onze liefde voor Hem beïnvloeden? Waarom zal onze naleving van Gods geboden ons begrip beïnvloeden van wie Hij is als een Persoon en, vandaar, onze liefde voor Hem?

Heb daarom de HEER, uw God, lief (Deuteronomium 6:5).

Het feit dat God ons gebiedt lief te hebben is geen probleem, omdat 'God liefde is' (vgl. 1 Johannes 4:8). 'God liefhebben' is *het* gebod, omdat het niet anders kan; het is de absolute gebiedende wijs vanwege wie God is. Omdat God liefde is, omvat het gebod dus ons totale wezen. Liefde komt voort uit het hart, dat wil zeggen: van binnen uit, vanuit wat niet zichtbaar is, vanuit onze intiemste gedachten en gevoelens, onze diepste bedoelingen. Het is veelbetekenend dat het gebod dat de decaloog afsluit: 'Zet uw zinnen niet op . . . ' (Deuteronomium 5:21), aan het einde van de wet, de verborgen sleutel tot alle geboden geeft. Het is niet genoeg om de wet te *hebben*, om de waarheid te *hebben*, om te weten dat we niet moeten doden of overspel moeten plegen. Daarnaast is het nalaten van overspel of een moord plegen niet genoeg; we zouden het zelfs niet in overweging moeten houden of ernaar verlangen (Matteüs 5:28).

Omdat 'liefde' een passie is, is onze reactie van liefde op God dringend; zij komt vandaag uit onze gedachten/hart voort (Deuteronomium 6:6). Zij is niet alleen maar een daad van herinnering of een hoop voor de toekomst. Zij is van vandaag en omvat ons dagelijks leven. God liefhebben, die altijd in zijn liefde aanwezig is, is God in ons leven

van vandaag relevant maken. Daarom is het liefhebben van God, die liefheeft, volledig; het omvat 'alles'. Niet alleen 'heel uw hart', maar ook 'heel uw ziel,' wat 'heel uw persoon' betekent. En het stopt daar niet. Vanwege wat liefde is, duidt het op intensiteit. We kunnen God niet op een middelmatige of glansloze manier liefhebben.

Discussievragen en vragen om over na te denken: Beperkt onze liefde voor God zich tot de gehoorzaamheid aan zijn geboden? Is het mogelijk God los van zijn geboden lief hebben? Als dit niet het geval is, waarom niet? Hoe beïnvloedt fanatisme de echtheid van onze liefde voor God? Waarom is fanatisme strijdig met de liefde van God?

Prent ze . . . in (Deuteronomium 6:1, 7).

Net zoals Mozes werd geboden om Gods geboden te leren (Deuteronomium 6:1), worden wij geboden om te leren (Deuteronomium 6:7). Omdat het gebod om Gods geboden te leren aan Gods liefde is ontleend, kan de opdracht om ze te onderwijzen niet ontleend zijn aan de bedoeling om ze door te drijven of het verlangen naar persoonlijk gewin. Als mensen Jezus aannemen onder dreiging van het zwaard of met het vooruitzicht op een of ander voordeel, zullen ze de betekenis van Gods wet niet begrijpen en wie God werkelijk is. Het is veelbetekenend dat deze Bijbelpassage is uitgekozen om de opdracht te kennen te geven van Israël als getuige voor God. In de eerste regel van de Hebreeuwse tekst, 'Luister, Israël: de HEER, onze God, de HEER is de enige!' (Ook mogelijk is de vertaling: 'de HEER, onze God, de HEER is één', of: 'de HEER is onze God, de HEER alleen'.) (Deuteronomium 6:4), vormen de letter '*ayin*', waarmee het eerste woord *shema*, 'luister', eindigt en de letter *dalet*, waarmee het laatste woord, 'de enige', eindigt, het woord 'getuige'. Voor de oude schrijvers die de Torah overschreven, bevatte deze regel precies het wezen van de identiteit van Israël en haar opdracht als Gods volk om aan de wereld te getuigen, overal, te allen tijde, in de morgen en in de nacht, bij geboorte en bij dood, wie God is; dat wil zeggen: de unieke God die zijn volk heeft liefgehad.

Discussievragen en vragen om over na te denken: Wat betekent het leren/onderwijzen van Gods geboden? Wat is het verband tussen het begrip van een unieke God en het begrip van een liefdevolle God die ernaar verlangt om liefgehad te worden? Beperkt de opdracht zich tot de wet? Hoe zou zo'n beperkt begrip de betekenis van de wet verdraaien?

Deel III: In het leven toepassen

Lees Deuteronomium 6:8, 9. Deze tekst wordt met andere gebruikt (vergelijk met Exodus 13:9, 16; Deuteronomium 11:8) als een bron om de Joodse traditie van de *tefilin* (gebedsriemen) te rechtvaardigen, dat wil zeggen: het gebruik om deze tekst op de hand en tussen de ogen te binden. Hoewel er geen overtuigend bewijs van dit gebruik in Bijbelse tijden is als een letterlijke toepassing van deze passage, lijkt deze traditie zeer oud te zijn geweest; het Nieuwe Testament getuigt ervan (Matteüs 23:5) en de geschriften van Flavius Josephus en sommige artefacten (kunstvoorwerpen) in Qumran. Wat echter duidelijk is, is de symbolische betekenis van dit ritueel. Bezoek een synagoge of zoek

naar een vertoning van de werking van dit ritueel op internet om het je beter voor te kunnen stellen.

Discussie en vragen: Overdenk de lessen van geloof en toewijding die in alle gebaren van dit gebruik worden gesymboliseerd:

- **Draag ze . . . om (HSV: 'U moet ze . . . binden').** De wet van God zou stevig met onze fysieke persoon verbonden moeten worden. Het binden suggereert ook het idee van trouw en een liefdevolle relatie met God.
- **Om uw arm (andere vertalingen: 'op uw hand').** De wet van God zou onze daden moeten beïnvloeden.
- **Tussen uw ogen.** De wet van God zou ons verstand en ons onderscheidingsvermogen moeten beïnvloeden.
- **Schrijf ze op [uw] deurposten.** De wet van God zou ons huis moeten beïnvloeden.

Discussievragen en vragen om over na te denken: Hoe kan een begrip van dit gebruik ons helpen in onze relatie met God? Hoe zou dit gebruik schadelijk voor onze relatie met God kunnen worden?

Lees Openbaring 14:9. Hoe kan het gebruik van de *tefillin* ons helpen de identiteit van Gods overblijfsel te begrijpen?

Les 5 De vreemdeling in uw poorten

23-29 oktober

Kerntekst: Deuteronomium 10:1.

Focus van de studie: Deuteronomium 10:1-19, Psalm 146:5-10, Matteüs 7:12, Jakobus 1:27-2:11.

Deel I: Commentaar

Het nieuwe verbond

Er is een paradox in de vernieuwing van een verbond dat eeuwigdurend is. Logischerwijs hoeft een eeuwigdurend verbond niet te worden vernieuwd. De les die uit deze paradox wordt geleerd, heeft te maken met Gods trouw tegenover de ontrouw van zijn volk. Merk op dat het 'nieuwe verbond' niet op een nieuwe wet duidt. Het is dezelfde wet die op de nieuwe platen (andere vertalingen: 'tafelen') wordt herschreven. Wat God nu verlangt is eenvoudig een *zich eigen maken* van de wet.

De wet die op de stenen tafelen wordt geschreven, moet in het hart van het volk worden geschreven. De vernieuwing van het verbond is de vernieuwing van het hart. Het mechanisme van dit proces is liefde. Jeremia, die voor de eerste keer de uitdrukking 'nieuw verbond' gebruikt, definieert het in de volgende bewoordingen: '. . . een ander verbond dan ik met hun voorouders sloot *toen* ik hen bij de hand nam om hen uit Egypte weg te leiden. Zij hebben dat verbond verbroken, hoewel ze mij toebehoorden – spreekt de HEER. Maar dit *is* het verbond dat ik in de toekomst met Israël zal sluiten – spreekt de HEER: Ik zal mijn wet in hun binnenste leggen en hem in hun hart schrijven. Dan zal ik hun God zijn en zij mijn volk.' (Jeremia 31:32, 33, cursivering toegevoegd).

Interessant genoeg staat dezelfde ervaring van een verbroken verbondsdocument in Jeremia opgetekend. De profeet moest, zoals Mozes, zijn boek ook herschrijven (Jeremia 36:27, 28). Evenzo, als de apostel Paulus naar het 'nieuwe verbond' verwijst (2 Korintiërs 3:6), vat hij het op als een geestelijk verbond dat geschreven is 'niet op stenen tafelen, maar op tafelen van vlees, in de harten.' (2 Korintiërs 3:3, HSV).

Discussievragen en vragen om over na te denken: Hoe past het Bijbelse begrip van 'nieuw verbond' in het boek Deuteronomium zich toe op ons begrip van de relatie tussen het Oude Testament and het Nieuwe Testament? Waarom omvat het 'nieuwe verbond' dezelfde wet? Waarom schreef God de wet op stenen in plaats van in het hart van de mensen?

De besnijdenis van het hart

Gods eis aan Israël om hun hart te besnijden moet natuurlijk niet letterlijk worden genomen. Mozes verwijst naar het onbesneden van lippen zijn (Exodus 6:12, 30) om erop te duiden dat zijn lippen gesloten zijn en dat hij niet vloeiend kan spreken. Jeremia is bedroefd dat Israël onbesneden oren heeft, wat betekent dat zij niet naar het woord van de Heer kunnen luisteren (Jeremia 6:10). Omdat besnijdenis het teken van het verbond is

(Genesis 17:10-13), is de besnijdenis van het hart een beeld dat de innerlijke besnijdenis symboliseert, die Paulus later als de bekering van de christen zal beschrijven (Romeinen 2:28, 29). Dit is een procedure die alleen God kan verrichten (Deuteronomium 30:6).

Mozes suggereert niet dat de besnijdenis van het vlees fout was. Voordat ze het land Kanaän binnengaan, zullen de mannen van Israël besneden moeten worden als teken van het verbond (Jozua 5:2). De besnijdenis van het hart gaat degenen aan die al naar het vlees besneden zijn, degenen die onder het verbond zijn. Na de besnijdenis van het vlees is de verbondsvernieuwing geen nieuwe besnijdenis die de vorige teniet zou doen, maar een verdieping van hetzelfde verbond en van de wetten hiervan. Na de letter van de wet te hebben ontvangen, worden ze nu geroepen om hun toewijding in hun hart te doen wortelen. Dit houdt niet alleen maar in dat je nalaat verkeerde dingen te doen, maar belangrijker: dat je er niet naar verlangt verkeerde dingen te doen. Niet alleen maar nalaten verkeerde dingen te doen, maar je je hele leven bezighouden met goed doen. Alleen liefde zal deze toewijding mogelijk maken. Hierom is Gods eis in dit stadium een verbond gebaseerd op liefde en is deze daarom veeleisender en diepgaander.

Discussievragen en vragen om over na te denken: Wat maakt een verbond gebaseerd op liefde veeleisender dan een verbond gebaseerd op de wet? Wat zijn tegelijkertijd de risico's van een nadruk op liefde ten koste van de discipline van rechtvaardigheid? Hoe houdt het beeld van de besnijdenis van het hart verband met het beeld van hardnekkigheid?

De vreemdeling liefhebben

Wat intrigeert is dat de eerste toepassing van het gebod om de Heer lief te hebben is om de vreemdeling lief te hebben. Waarom verlangde God van Israël om de vreemdeling lief te hebben? Er kunnen hier twee reeksen redenen worden opgenoemd. Praat hierover en overdenk deze in de groep: (1) redenen om deze eis te rechtvaardigen en (2) redenen om hen op heiligheid voor te bereiden.

Waarom vreemdelingen met liefde behandelen?

- **Omdat God de vreemdelingen in bescherming neemt (liefheeft)** (Deuteronomium 10:18). Deze reden is geworteld in het geloof in de Schepper, die hemelen en aarde bezit (Deuteronomium 10:14). Deze reden duidt op twee principes. Ten eerste: er is het principe dat God de vreemdeling naar zijn beeld heeft geschapen (*imago Dei*). Het tweede principe is ontleend aan het eerste; het is het principe van de imitatie/navolging van God (*imitatio Dei*) door zijn dienaren.
- **Omdat Israël zelf een vreemdeling is geweest** (Deuteronomium 10:19). Deze reden is gebaseerd op het principe 'Heb je naaste lief als jezelf.' (Leviticus 19:18).
- **Om zich voor te bereiden om God te ontmoeten.** God behoort tot een andere orde (Deuteronomium 10:17). Hij is de Heilige, die hoofdzakelijk anders dan wij mensen is. De beste pedagogiek in hoe God lief te hebben zou kunnen zijn dat je degene leert liefhebben die anders is, de vreemdeling.

- **Om zich voor te bereiden om andere mensen te ontmoeten.** Als vroegere slaven moest Israël leren anderen niet alleen maar te zien als wrede meesters die ze haatten, maar als 'medemensen' om in nauw contact mee te staan en om mee te delen en om lief te hebben. Want de ervaring van liefde wordt rijker en sterker als deze tussen twee mensen wordt beleefd.
- **Om zich voor te bereiden om hun eigen bestemming als vreemdelingen vorm te geven en te vervullen.** Als vroegere nomaden in de woestijn moest Israël de weg van heiligheid leren en de betekenis van het leven met andere mensen zonder met haar eigen heilige identiteit een compromis te sluiten. Op dezelfde manier moesten Abraham, Josef en Daniël leren hoe te leven met de spanning om de plicht van heiligheid met de plicht van liefde te verenigen.

Discussievragen en vragen om over na te denken: Hoe en waarom helpt het principe van *imago Dei* ons het belang te begrijpen om de vreemdeling lief te hebben en helpt dit ons de vreemdeling lief te hebben? Waarom versterkt en verrijkt de ervaring van het liefhebben van een vreemdeling de kwaliteit van liefde? Waarom versterkt de gemeenschap en het leven met mensen van andere geloven uw eigen geloof?

Weduwen en wezen liefhebben

Het verbondsverdrag in Deuteronomium geeft geen definitie van 'liefde', maar het maakt duidelijk dat liefde een goddelijke categorie is Alleen door God kan Israël het gebod van liefde begrijpen en vervullen. Aan de andere kant is het veelbetekenend dat de enige keer dat liefde wordt beschreven, deze in actie is door middel van Gods rechtvaardige bestuur ten behoeve van weduwen en wezen (Deuteronomium 10:18; vergelijk met Deuteronomium 24:17-22).

Discussievragen en vragen om over na te denken: Waarom is de eis om de wees en de weduwe lief te hebben, verbonden met de eis om de vreemdeling lief te hebben? Wat hebben de vreemdeling, de weduwe en de wees gemeenschappelijk?

Deel III: In het leven toepassen

In Victor Hugo's *Les Misérables*, begrijpt de dief Jean Valjean uiteindelijk de betekenis van vergevingsgezindheid en genade/barmhartigheid, als zijn gastheer hem het zilver geeft dat hij had gestolen; anders zou hij in de gevangenis gegooid zijn. Denk alstublieft na over de volgende voorbeelden en praat erover:

- U bent de ouderling of de predikant van een gemeente. Een jonge vrouw in uw gemeente heeft na een buitenechtelijke affaire een kind gekregen. Enkele jaren later komt het stel bij u en vraagt u hun huwelijksplechtigheid te voltrekken (zij zijn beiden adventist). Hoe zult u met dit geval omgaan?
- Wat zijn de beweegredenen die als leidraad dienen voor uw politieke keuzes? Kiest u uw politieke partij op basis van een nationalistische agenda, egoïstische

belangen, of eerder op sociale rechtvaardigheid en zorg voor de arme, de weduwe en de wees?

- Een dronken bedelaar vraagt u om wat geld, omdat hij zegt dat hij honger heeft en al vele dagen geen echte maaltijd heeft gehad. Hoe gaat u reageren op zijn verzoek, omdat u geen garantie heeft dat hij het geld niet zal gebruiken om alcohol te kopen?
- Wat zou u zeggen tegen een vrouw van uw geloofsgemeenschap die u vertelt dat ze u niet mag, maar dat ze, vanwege God, zichzelf zal dwingen u lief te hebben? Hoe reageert u?

Les 6 Want welk volk is er zo groot?

30 oktober-5 november

Kerntekst: Deuteronomium 4:8.

Focus van de studie: Deuteronomium 4:1-8; Deuteronomium 4:32-35; Deuteronomium 12:32; Matteüs 5:13-16; Matteüs 15:1-9.

Deel I: Commentaar

Als we de betekenis en het gezag van de oude wetten van Mozes bestuderen, zullen we erover nadenken of ze voor de moderne tijd nog steeds relevant zijn. We begrijpen de aard van deze wet niet als we haar terugbrengen tot een stel plichten die mensen zal vervreemden en hen van hun beoordelingsvermogen en vrijheid zal beroven. De reden waarom Israël 'naar de HEER, uw God, [zou] terugkeren (NBG: 'u bekeren tot') en naar Hem luisteren' (Deuteronomium 4:30) en de wet met heel hun verstand aanvaarden, is opdat het volk 'in leven blijft' (vgl. Deuteronomium 4:1), zich ontwikkelt/opbloeit en zich als mensen verwezenlijkt. God, de Schepper, heeft het recept voor het leven gegeven, door middel van de wet, juist omdat Hij, als de Schepper, de formule van Israëls wezen kent.

Een andere wet

Omdat de wet uit de hemel komt (Deuteronomium 4:36) komt, is zij bedoeld om anders dan alle andere wetten te zijn. Hoewel er enige gemeenschappelijkheden zijn tussen de wet die door Mozes werd gegeven en de wetten van de omringende culturen, zijn er fundamentele verschillen tussen de twee systemen. Recent onderzoek heeft, in feite, veel belangrijke verschillen tussen de twee rechtsstelsels onthuld.

Het eerste opvallende verschil betreft de Bijbelse nadruk op de waarde van de menselijke persoon boven mens en materie. In Babylon was de doodstraf voor sommige diefstallen vereist, terwijl de Bijbel alleen maar een equivalente (gelijkwaardige) financiële vergoeding vereist. In Mozes' wet ging het menselijk leven vóór materiële waarden en was de wet hetzelfde voor alle mensen. Wat belangrijker was: Mozes' wetten verschillen van ander Oosterse wetten in die zin dat de mozaïsche wet altijd naar God verwijst. Terwijl in wettelijke documenten uit het Midden-Oosten de verwijzing naar God zeldzaam en incidenteel is en slechts formeel, in de inleiding en soms in de conclusie, zijn Bijbelse wetten doordrenkt van deze verwijzing naar God, die in de tekst steeds als leidmotief wordt gebruikt. De wet is niet het gevolg van menselijke overleggen/raadplegingen en uitwerkingen. De wet wordt ontvangen als een geschenk; zij is een openbaring van boven.

Het belang in de Bijbel van de zogenaamde 'apodictische wetten', dat wil zeggen: wetten die absoluut normatief (bindend) zijn, is veelbetekenend. Bijbelse wetten spreken met gezag en deze stijl is des te opvallender, omdat de wettelijke literatuur van het oude Nabije Oosten door casuïstische wetten wordt gedomineerd. Het gebod 'Pleeg geen moord.' of 'Pleeg geen overspel.' valt absoluut en scherp. De wet van God wordt niet gerechtvaardigd op basis van een logisch proces. Alleen de ervaring met gehoorzaamheid

zal ons laten bevestigen dat zij rechtvaardig is. In casuïstische wetten weten we waarom de wet rechtvaardig is, *voordat* we dit hebben ervaren, terwijl we dit in de apodictische wetten van Israël achteraf weten. Israëls reactie op het geschenk van de wet verklaart dit proces: 'We zullen doen, dan zullen we begrijpen' (Exodus 19:8, *vertaling van de auteur*). De wet van Mozes verschilt dus van alle andere, want zij duidt op een dimensie die elders afwezig is. Israël zal door geloof gehoorzamen.

Een universele wet

De wet van Mozes wordt niet beschreven als een uitdrukking van Israëls specifieke cultuur en wijsheid. Mozes maakt duidelijk dat punt door te verwijzen naar de kosmische horizon en naar de schepping in het verleden, zelfs voor de komst van Israël: '. . . vraag toch naar de dagen van het verleden, van vóór uw tijd, sinds de dag dat God de mens op de aarde schiep; en vraag van het ene einde des hemels tot het andere' (Deuteronomium 4:32, HSV). Van deze universele bedoeling van de wet wordt ook binnen de wet zelf getuigd. Een van de meest welsprekende tekenen van de universele uitnodiging van deze wet is haar verwijzing naar de schepping. Het is opmerkelijk dat in de decaloog de sabbat, het gedenkteken van de schepping, in haar geometrische en thematische midden is geplaatst. Dat is uitgerekend de plaats waar in oude verbondsdOCUMENTEN het zegel werd geplaatst. Deze positie (plaatsing) van de sabbat geeft in dat het bewustzijn van God als de Schepper in het hart van de tien geboden ligt, wat ook de tien woorden van de schepping echoën (zie de tien 'God zei' verklaringen in Genesis 1).

Evenzo herinneren de voedselwetten van *kosher*, die onderscheid maken tussen reine en onreine vleessoorten, ons aan Genesis 1. Inderdaad maakt de taal van Leviticus 11, waarin deze wetten staan opgetekend, gebruik van dezelfde technische woorden en stylistische uitdrukkingen (wat op het land leeft, kruipende dieren, alle soorten . . . , etc.). Bovendien houdt de opsomming van de dieren in Leviticus 11:2-8 dezelfde opeenvolging aan als in Genesis 1:24-26 (de zesde dag van de schepping). De schepping van mensen is bijvoorbeeld opeenvolgend verbonden met de schepping van de waterdieren (Leviticus 11:9-12; vergelijk met Genesis 1:26), gevolgd door de schepping van de dieren in de lucht (Leviticus 11:13-23; vergelijk met Genesis 1:26) en uiteindelijk met de schepping van de dieren van de aarde en van de reptielen/kruipers (Leviticus 11:24-43; vergelijk met Genesis 1:26). Als laatste heeft, in Leviticus 11, zoals in Genesis 1:24-26, de relatie tussen mensen en dieren haar tegenhanger in de relatie tussen mensen en God. In Genesis 1:26 is de plicht om heerschappij te voeren over de dieren verbonden met het feit dat mensen naar het beeld van God zijn geschapen. Evenzo is in Leviticus 11 de plicht om onderscheid te maken tussen reine en onreine vleessoorten verbonden met het feit dat menselijke heiligheid goddelijke heiligheid weerspiegelt: 'Wees heilig, want Ik ben heilig.' (Leviticus 11:44, 45).

Toepasbare wet

Omdat ze met de schepping zijn verbonden, zijn de godsdienstige en morele wetten van de decaloog, evenals de voedselwetten van rein en onrein vlees, universeel en zijn daarom nog steeds toepasbaar op elk menselijk wezen. De zogenaamde *ceremoniële* wetten, die verbonden zijn met de tempel en de offers, waren op weg om hiermee te

verdwijnen. Wat betreft de wetten die *afhankelijk van de omstandigheden* zijn, die meestal/grotendeels casuïstisch zijn: zij waren ook op weg om hun normatieve (bindende) karakter te verliezen zodra de 'omstandigheden' die hen hadden voortgebracht, niet meer zouden bestaan. Dit is bijvoorbeeld het geval met de wetten die gaan over de slaven, de manier waarop je je moet kleden, de grond moet bewerken, de stad moet organiseren en besturen. Deze laatste twee categorieën wetten (ceremonieel en afhankelijk van de omstandigheden) waren niet bedoeld om voor eeuwig nageleefd te worden. Aan de andere kant behoren de decaloog en de voedselwetten niet tot de ceremoniële wetten of tot de wetten die van de omstandigheden afhankelijk zijn. Deze wetten hebben niets met de offers te maken.

In feite houdt elke wet die noch ceremonieel is noch afhankelijk van de omstandigheden haar status als een absolute wet in stand. Dit is het geval met de wetten van seksualiteit, hygiëne, relaties met medemensen, etc.; de meeste van deze wetten zijn een uitbreiding en verklaring van de wetten die de decaloog al bevat. De wet van Israël omvat dus twee wetten: een absolute en universele wet en een relatieve wet die van tijden en omstandigheden afhangt. Dit onderscheid wordt opnieuw in het Nieuwe Testament gevonden, waarin teksten die spreken over de afschaffing van de wet worden afgewogen tegen veel andere teksten die haar verheffen. Hoewel de eerste christenen die godsdienstige Joden waren, ertoe werden gebracht de wetten van offers op te heffen, omdat deze naar de Messias verwezen, twijfelden zij nooit aan de wet van de decaloog waarvan Jezus zelfs de toepassing had verdiept en uitgebreid. Het is hetzelfde met de voedselwetten die over de consumptie van vlees gaan (*Kasherut*), waarop wordt gezinspeeld in de apostolische aanbevelingen 'dat ze zich dienen te onthouden . . . van vlees waar nog bloed in zit (andere vertalingen: 'het verstikte') en van het bloed zelf.' (Handelingen 15:20; vergelijk met Leviticus 17:14). Uit deze waarnemingen volgt dat het beginsel van de wet in het godsdienstige leven niet alleen geldig blijft voor de christen, maar ook voor de Jood.

Deel III: In het leven toepassen

De test van wijsheid

Lees Deuteronomium 4:6: 'Neem ze in acht en doe *ze*; want dat *zal* uw wijsheid en uw inzicht *zijn* voor de ogen van de volken, die al deze verordeningen horen zullen en zullen zeggen: Werkelijk, dit grote volk *is* een wijs en verstandig volk!' (HSV, cursief toegevoegd).

Discussievragen en vragen om over na te denken: Van wat u in het voorafgaande vers begrijpt, wat is er in uzelf dat een bewijs van de goddelijke voorzienigheid zou moeten zijn? Zeggen de mensen over u dat u 'een wijs en verstandig volk' bent? Wat zeggen zij *niet* over u? Wat zou u moeten doen om de belofte in Deuteronomium 4:6 te vervullen? Hoe verklaart u dat intelligentie en ware wijsheid in het traditionele christendom niet echt van waarde zijn?

Hoe de Schriften lezen

Lees Deuteronomium 4:2.

1. Maak een lijst van nieuwe tradities in andere christelijke denominaties, die aan de wet van God zijn toegevoegd.
2. Wat voor rechtvaardigingen zijn er ontdekt om deze toevoegingen te bevestigen?
3. Creëren wij, als Zevende-dags Adventisten, ook nieuwe gewoonten en principes die niet in de wet van Mozes zijn opgenomen? Noem deze op, als u kunt, en leg uit waarom u denkt dat u gerechtvaardigd bent om ze na te leven, hoewel ze geen deel uitmaken van de Bijbelse vereisten.
4. Wat voor hermeneutisch principe leidt u af uit Deuteronomium 4:2? Waarom is het belangrijk de Bijbeltekst volledig te lezen? Van wat voor Bijbelteksten maakt u zich gauw af (Bijvoorbeeld: Oude Testament tegenover de evangeliën, Prediker tegenover Pentateuch) en waarom? Zoek naar redenen waarom u deze erbij zou moeten betrekken als u de Schriften leest.

Les 7 Wet en genade

6-12 november

Kernteksten: Galaten 2:21, Deuteronomium 9:1-6.

Focus van de studie: Ezechiël 28:15, Psalm 119:29, Psalm 119:41-45, Psalm 119:70, Psalm 119:92-97.

Deel I: Commentaar

Het boek Deuteronomium is misschien, meer dan welk boek in het Oude Testament dan ook, het boek waarin genade en wet samen verpakt zijn op zo'n manier dat het moeilijk zou zijn om de een los van de ander te zien. Als Mozes over de wet spreekt, denkt hij hoofdzakelijk aan genade. De wet wordt in dit boek begrepen als het teken van het verbond. Hierom zijn wet en genade vanuit zowel goddelijk als menselijk perspectief met elkaar verbonden. Voor God is de wet de manier om zijn wil op aarde te laten doen door middel van menselijk bestaan en menselijke geschiedenis. Voor Israël is de wet het tastbare teken van haar reactie op God en van haar verbondsrelatie met haar Heer. Met andere woorden: de wet maakt de genade zichtbaar en concreet, in het vlees van de geschiedenis en van het leven; genade maakt de wet mogelijk, draaglijk en leefbaar.

Genade gaat vooraf aan en leidt tot de wet.

Dit proces is de eerste boodschap die Adam in Gods eerste gebod hoort. De eerste keer dat het woord *tsawah*, 'gebod', wordt gebruikt, verwijst dit naar genade: 'Hij hield hem het volgende voor: 'Van alle bomen in de tuin mag je (toevoeging in andere vertalingen: 'vrij') eten' (Genesis 2:16). Aan het gebod om niet van de boom van de kennis te eten, gaat Gods geschenk van alle bomen in de hof vooraf. Evenzo begint het boek Deuteronomium met Gods genade, wat hij voor zijn volk heeft gedaan en zijn geschenk van het land. Dan beweegt God zich, van deze concrete, historische herinnering, naar de wet en vraagt zijn volk de wet in acht te nemen. Dit proces is zichtbaar in de verbondsstructuur van het boek Deuteronomium en wordt in het boek steeds herhaald. De tien geboden beginnen met deze bevestiging: 'Ik ben de HEER, uw God, die u uit Egypte . . . heeft bevrijd.' (Deuteronomium 5:6). De erkenning van wat God voor hen heeft gedaan, brengt Israël tot gehoorzaamheid aan Gods geboden: 'Jullie hebben gezien hoe ik ben opgetreden tegen Egypte, en *hoe* ik je op adelaarsvleugels gedragen heb en je hier bij Mij heb gebracht. Als je mijn woorden ter harte neemt en je aan het verbond met Mij houdt, . . . ' (Exodus 19:4, 5; cursivering toegevoegd).

Merk op dat de oproep om te 'gehoorzamen' (*shama'*), die wordt ingeleid door het woord 'Daarom', volgt op en ook het directe gevolg is van wat God voor hen heeft gedaan.

In Psalm 119, het prachtigste gedicht over wet en genade in de hele Bijbel, begint de psalmist met de waarneming van genade: 'Uw *blijken van* goedertierenheid komen over mij . . . Uw heil overeenkomstig Uw belofte' (vgl. Psalm 119:41, HSV). Dan beweegt hij zich naar de volgende stap die de wet is: 'Dan zal ik Uw wet steeds in acht nemen'

(Psalm 119:44, HSV). Het boek Deuteronomium verklaart '... vanwege de liefde van de HEERE voor u' (Deuteronomium 7:8, HSV) 'Neem daarom [zijn] geboden ... zorgvuldig in acht.' (Deuteronomium 7:11). Op menselijk niveau is het uit liefde voor God dat zijn volk ervan zou genieten om zijn geboden in acht te nemen. De psalmist roept uit: '... ik verheug mij in uw wet' (Psalm 119:70, vergelijk met Psalm 119:174), of 'Hoe lief heb ik uw wet' (Psalm 119:97).

Discussievragen en vragen om over na te denken: Waarom is de gehoorzaamheid aan Gods geboden de enige logische en serieuze reactie op zijn genade en verlossingsdaden? Waarom moet actie tot actie leiden? Wat zou u denken van een politicus die alleen op sentimentele wensen campagne zou voeren zonder enige verwijzing naar zijn projecten en plannen om economische en sociale problemen op te lossen? Wat voor redenen rechtvaardigen de liefde van de psalmist voor de wet?

De wet en genade

De wet wordt gedefinieerd als een geschenk van God. Het werkwoord *natan*, 'geven', wordt door God gebruikt om te verwijzen naar de wet: '... het onderricht (andere vertalingen: 'heel deze wet') dat Ik u nu geef [natan]' (Deuteronomium 4:8). De tien geboden zijn door God 'gegeven' (Exodus 24:12). De psalmist zal de wet letterlijk als genade definiëren: '... schenk mij genadig Uw wet' (Psalm 119:29, HSV). Een andere vertaling geeft weer '... leer mij genadig uw wet' (NBV). De psalmist ervaart de wet van God in zijn leven dus als genade, een weg van vrijheid: 'Laat mij voortgaan op een ruime weg' (HSV: 'Ik zal wandelen op ruime *baan*' (Psalm 119:45). In het Nieuwe Testament echoot Jezus deze zienswijze als Hij leert zijn discipelen dat zij in zijn woorden van waarheid vrijheid zullen vinden (Johannes 8:32; vergelijk met Jakobus 1:25; Jakobus 2:12).

Het is interessant dat het gebruikelijke Hebreeuwse woord om de wet in het Oude Testament aan te duiden *Torah* is, wat 'de weg wijzen' betekent. Dit is een woord dat gewoonlijk verbonden is met de weg die de priester aanwijst. Een bijzonder voorbeeld van dit begrip van dit woord wordt in Haggai 2:11 gevonden, waarin de Heer, in een bijzonder geval, de profeet opdraagt om aan de priester de weg, de leiding te vragen. De wet is genade, omdat zij ons de richting verschaft om uit de moeilijkheden te raken, tot de weg van het leven, de weg van de vrijheid.

Discussievragen en vragen om over na te denken: Hoe heeft de identificatie van wet met genade invloed op verlossing? Waarom vinden we, in het licht van Ezechiël 28:15, 16, de wet in de hemel, hoewel daar geen zonde is (tenminste nadat Lucifer en de gevallen engelen zijn uitgeworpen)? Waarom is de wet de uitdrukking van Gods karakter en daarom een manier om God te begrijpen en lief te hebben? Lees de tien geboden en stel in elk daarvan genade vast en leg uit waarom zij genade in de wet vertegenwoordigen.

Het genadige karakter van de wet

De wet van God als tekst is prachtig. Het is een literair meesterwerk. God heeft niet alleen genade 'gedaan' door de tien geboden te geven; Hij heeft ze ook op een artistieke

manier georganiseerd. De volgende oefening is bedacht om u te helpen dankbaar te zijn voor het genadige karakter van Gods geboden:

- Ten eerste: Lees de Bijbeltekst eenvoudig om u van haar esthetische schoonheid bewust te zijn.
- Neem de parallellen waar tussen de eerste vijf geboden (1, 2, 3, 4, 5) en de tweede vijf geboden (6, 7, 8, 9, 10). Vergelijk de geboden tegenover elkaar (1 met 6 brengt het doodslaan van elke individuele mens naar Gods beeld in verband met de uniciteit van God; 2 met 7 brengt afgoderij in verband met overspel; 3 met 8 brengt stelen in verband met valse eed; 4 met 9 brengt het overtreden van de sabbat in verband met vals getuigenis; 5 met 10 brengt eerbied/eer voor ouders in verband met het begeren van de echtgeno(o)t(e)) van iemand anders. Wat voor les maakt u uit elke vergelijking op?

Discussievragen en vragen om over na te denken: Waarom bevindt de sabbat zich in het centrum van de tien geboden? Wat voor lessen maakt u uit deze centrale positie van de sabbat op? Hoe beïnvloedt de overtreding van het vierde gebod de naleving van de andere geboden? Hoe vat de sabbat de relatie tussen wet en genade samen? Vergelijk het vierde en het vijfde gebod. Wat voor gemeenschappelijke motieven worden door deze twee geboden gedeeld? Wat voor lessen maakt u uit deze verbanden op?

Deel III: In het leven toepassen

De vrouw van een toegewijde predikant werd ernstig ziek. Hij bad herhaaldelijk en toch is zijn vrouw nooit genezen. Hij werd boos op God en besloot zijn geestelijk ambt te verlaten, omdat God niet het wonder deed waarom hij had gevraagd.

Discussievragen en vragen om over na te denken: Hoe houdt dit waargebeurde verhaal verband met uw eigen ervaring met God? Wat is uw motivatie in uw gehoorzaamheid aan Gods geboden? In hoeverre houdt u Gods geboden om door God gezegend te worden? Wat is uw persoonlijke ervaring met de relatie tussen wet en genade in uw leven?

Er is een oude rabbijnse *Midrash* (parabel) in de oude Joodse traditie, die commentaar levert op de onhandige geografische strategie van God toen Hij de Torah gaf. Waarom gaf God de Torah niet in het land Israël of in het land van Rome of in het land Griekenland? Elk volk had er alle recht toe om te denken dat zij die eer hadden moeten verdienen. De reden waarom God voor een niemandsland koos om de Torah te geven, is om elke soort nationalistische trots met betrekking tot de wet te vermijden en gewoon iedereen toe te laten die haar wil aanvaarden.

Vragen om over na te denken: Waarom is de gebruikelijke vrome geloofsbelijdenis 'Ik ben er trots op dat ik een christen ben' of zelfs 'Ik ben er trots op dat ik een Zevende-dags Adventist ben' ongepast (lees 1 Korintiërs 1:31; vergelijk met Psalm 34:4)? Hoe kan de trots op het respectabele instituut de doeltreffendheid van de opdracht beïnvloeden?

Les 8 Kies voor het leven

13-19 november

Kerntekst: Deuteronomium 30:19.

Focus van de studie: Genesis 2:8, 9; Genesis 3:22; Deuteronomium 4:19; Deuteronomium 30; Romeinen 6:23; Openbaring 14:6-12.

Deel I: Commentaar

De smeekbede om te kiezen

Israël heeft zonet naar de zegeningen en de vervloekingen gehoord, met een nadruk op de vervloekingen. Met deze nog vers in hun gedachten (Deuteronomium 30:1) is Israël er nu klaar voor om een keuze te maken. Om het volk voor te bereiden om zich in de juiste richting in het verbondsverdrag te bewegen, gebruikt Mozes twee argumenten. Ten eerste: hij bepaalt dat al Gods voorwaardelijke beloften zijn verwoord in de voegwoorden 'als' (*'im*) or 'wanneer' (*ki*): '. . . *wanneer* al deze dingen over u komen . . . En u zult zich bekeren tot de HEERE, uw God, en Zijn stem gehoorzaam zijn' (Deuteronomium 30:1, 2, HSV; cursivering toegevoegd); '. . . *wanneer* (*lees: als*) u de stem van de HEERE, uw God, gehoorzaam bent door Zijn geboden . . . in acht te nemen; *wanneer* (*lees: als*) u zich bekeert tot de HEERE, uw God, met heel uw hart en met heel uw ziel' (Deuteronomium 30:10, HSV; vergelijk met Deuteronomium 30:17; cursivering toegevoegd). Ten tweede: Mozes verzekert het volk ervan dat het in acht nemen van Gods gebod niet buiten hun bereik is: 'Ze zijn niet in de hemel . . . Nee, die geboden zijn heel dichtbij' (Deuteronomium 30:12-14).

Niet alleen is het in Israëls belang om God, vanwege zijn beloften, te gehoorzamen, maar is gehoorzaamheid ook binnen hun bereik. God dwingt ze echter niet. Ze hebben twee wegen voor zich: leven en dood. Dit is hun voorrecht—om een keuze te maken. Mozes toont hen eenvoudig de goede redenen dat de weg van het leven de juiste keuze is en hij spoort hen aan die keuze te maken. De ernst van deze smeekbede wordt—zoals in de oude verbondsverdragen—ondersteund door getuigen die de geldigheid van het verbond garanderen. In dit geval zijn de getuigen kosmisch—'hemel en aarde'—alsof het lot, de verlossing van de wereld, op het spel stond. Als Israël niet de juiste keuze maakt, wordt het hele plan van de komst van de Messias, de Heiland van de wereld, in gevaar gebracht.

Discussievragen en vragen om over na te denken: Waarom wil God dat we kiezen? Waarom is theologie alleen, de kennis van de waarheid, niet genoeg voor verlossing? Iemand heeft gezegd dat het verschil tussen de filosoof en de Bijbelse profeet is dat de filosoof je doet nadenken, terwijl de profeet je doet kiezen. Praat over het verschil tussen de twee oproepen. Duidt keuze niet op nadenken? Leg uit. Hoe helpt de uitoefening van het nadenken, of hoe wordt dit een val, om de juiste keuze te maken?

De keuze van Adam

Deze smeekbede om te kiezen herinnert aan Gods andere smeekbede om te kiezen, die ook het lot van de mensheid heeft bepaald (Genesis 2:16, 17). Adam werd ook met dezelfde keuze tussen de twee wegen, 'leven en dood', geconfronteerd. Daar sloot God ook een verbond met een menselijke partner. Het verbond was gebaseerd op de wet van God. Het was Gods eerste gebod aan de mensheid. Toen verzag God mensen ook van alle goede argumenten om zijn wet in acht te nemen: het argument van de voorwaardelijke belofte van leven tegenover dood, evenals het argument van de mogelijkheid om te gehoorzamen, zoals gezien in het feit dat God Adam alle bomen gaf, waarvan hij vrij kon eten.

Paradoxaal genoeg raakte goed met kwaad vermengd, toen Adam zijn vrijheid gebruikte om voor de kwade weg te kiezen. Hij verloor het vermogen om duidelijk het onderscheid tussen goed en kwaad te maken en vandaar zijn vrijheid om tussen de twee wegen te kiezen. Zoal Ellen G. White stelt: 'De mens verloor alles omdat hij liever luisterde naar de bedrieger dan naar Hem Die de Waarheid is, Die alleen verstandigheid bezit. Door de vermenging van kwaad met goed werd zijn geest verward, zijn verstandelijke en geestelijke vermogens verdoofd. Niet langer kon hij het goede waarderen dat God hem zo overvloedig had geschonken.'—Ellen G. White, *Karaktervorming*, p. 24.

Discussievraag en vraag om over na te denken: Lees Genesis 3:22. Hoe verklaart u het feit dat, volgens deze vertaling, mensen als God werden, wat betreft het onderscheid tussen goed en kwaad, omdat zij hadden gezondigd? Wat zegt de tekst werkelijk?

Denk alstublieft na over het volgende probleem met de vertaling. Precies dezelfde vorm van het werkwoord *hayah*, 'was', is gebruikt om de blijvende toestand van de slang te beschrijven, die een vroegere tijd omvat: '. . . was [*hayah*] de slang het sluwst.' (Genesis 3:1; cursivering toegevoegd). In dit vers wordt het werkwoord 'zijn' ook in dezelfde voltooid-vorm gebruikt, hier ook om een blijvende toestand te beschrijven en niet iets wat wordt. In feite is hetzelfde idee al door de slang geuit: '. . . u als God zult zijn, goed en kwaad kennend' (Genesis 3:5, HSV). In dit vers omvat de vorm van kennis onderscheidingsvermogen, waarbij je het verschil tussen goed en kwaad kent. Dit onderscheidingsvermogen was pas mogelijk toen Adam als God was, volkomen zondeloos. De enige manier om goed en kwaad te kennen is niet, zoals de slang heeft gezegd, het kwaad *en* het goede te kennen (ervaren), maar om *alleen* het goede te kennen. Inderdaad, zodra mensen het kwaad kennen, hebben zij hun vermogen verloren om onderscheid te maken tussen goed en kwaad, en vandaar het besef van het 'goede' (Jacques B. Doukhan in *Genesis, SDA International Bible Commentary*; zie *Genesis 3:22*).

Hem aanbidden

Toen God Adam en Israël voor de keuze tussen leven en dood stelde, vroeg Hij niet alleen maar om een 'Ja'. De beslissing betekende meer dan louter een mondelinge bevestiging. Deze beslissing omvatte eerst Adams en Israëls keuze om 'de Heer lief te hebben'. Alles in de beide verhalen komt neer op de kwestie van aanbidding. De kwestie

is niet de wet op zich. Godsdienst is niet omwille van de godsdienst, maar omwille van God. Godsdienst los van God is alleen maar een andere traditie van de menselijke cultuur.

Gehoorzaamheid aan de wet is redelijk/geldig, voor zover deze de uitdrukking is van iemands liefde voor God. De reden voor die exclusieve keuze is het absolute feit dat er slechts één God is: '. . . er is geen God naast Mij.' (Deuteronomium 32:39, HSV).

Opnieuw wordt de bevestiging van het monotheïsme die zich in het hart van het boek Deuteronomium bevindt, herbevestigd. Om het nog duidelijker te maken: het vers past deze waarheid toe op de realiteit van leven en dood: 'Ik laat sterven, Ik geef leven' (Deuteronomium 32:39). Ja, God maakt levend, maar hoe staat het met het doden? Als God als de God van het leven wordt gedefinieerd, waarom dan deze verwijzing naar de dood? In feite betekent deze verklaring niet dat God letterlijk doodt en levend maakt. Deze uitdrukking verwijst naar de twee tegengestelde uitersten (leven en dood), om te duiden op de totaliteit, de allesomvattendheid van Gods macht.

Het is een manier van taalgebruik om monotheïsme aan te duiden. Hierom kan aanbidding alleen de God van de schepping aangaan, de God die het leven gaf en alles schiep. Alleen met God zijn we van het leven verzekerd. Als Deuteronomium uitlegt dat God 'uw leven en de verlenging van uw dagen' is (Deuteronomium 30:20, HSV), is dit om zijn volk eraan te herinneren dat hun leven volkomen van Hem afhangt. De enige weg om te overleven, om levend te blijven is voor hen daarom 'Hem toegedaan te blijven' (Deuteronomium 30:20). En toch is zelfs dit toegedaan blijven dat de Hebreeuwse profeet in gedachten heeft, niet het toegedaan blijven van de mystici. De reactie van aanbidding op de God van de schepping en op zijn liefde komt niet neer op gevoelens, op een sentimentele belijdenis of op lof; het is een zeer concrete stap in de realiteit van het leven: 'door de weg te volgen die Hij wijst ('in Zijn wegen te gaan/wandelen)' (Deuteronomium 30:16).

Discussievragen en vragen om over na te denken: Praat over het verschil tussen Oosterse mystiek en Bijbelse godsdienst. Wat is het verschil aangaande de plaats die God en godsdienst in het leven innemen? Hoe beïnvloedt het idee van de evolutie de zienswijze op aanbidding?

Deel III: In het leven toepassen

Twee broers ontvingen dezelfde opvoeding en genoten dezelfde voorrechten; toch had slechts één ervan een bevredigend leven met een succesvolle baan en een gezin dat de moeite waard was. De ander mislukte totaal en eindigde in de gevangenis met niemand die voor hem zorgde. Hoe spelen keuzes in het leven een rol op de wegen van het leven? In welke mate worden keuzes bepaald door opvoeding, rijkdom en achtergrond in het leven? Praat over de eerlijkheid van keuzes met betrekking tot de voorwaarde van sociale rechtvaardigheid.

Als u aan het begin van de dag pauze houdt voor uw dagelijkse overdenking, denk dan aan uw werk, uw echtgeno(o)t(e) (als u er een heeft) en uw collega's. Stel uzelf de volgende vragen: Hoe kan ik de mensen om mij heen gelukkig maken? Wat voor veranderingen in mijn gewoonten zouden er voor die beslissing nodig zijn om mijn wens in vervulling te doen gaan? Denk na over uw leven: Wat voor slechte keuzes heeft u

gemaakt die uw mislukking hebben bespoedigd? Wat voor goede keuzes heeft u gemaakt die tot uw succes hebben geleid? Waar was God in uw keuzes?

U bent verantwoordelijk voor een aanbiddingsdienst. Wat heeft uw prioriteit? Uw liefde voor de Heer? Uw cultuur? De liefde voor uw vrienden? Gezien het feit dat al deze elementen onmisbaar zijn in het leven van aanbidding, wat voor onderdelen gaat u dan uitkiezen, die zullen inspelen op de spanning tussen de plicht van eerbied en de behoefte om van de warmte van uw gemeenschap te genieten?

Les 9 Verzoening

20-26 november

Kerntekst: Deuteronomium 4:29.

Focus van de studie: Deuteronomium 30:1-10; Deuteronomium 4:25-31; Matteüs 3:1-8; Handelingen 2:37, 38.

Deel I: Commentaar

Aan de poort van het land herhaalt Mozes zijn waarschuwingen. Het feit dat God Israël daar heeft gebracht, betekent niet dat zij voorgoed in dit land zullen blijven. Mozes ziet Israëls potentiële mislukkingen en, vandaar, hun ballingschappen in de toekomst en hij wil hen geruststellen. Als ze de verkeerde weg op zullen gaan en in nood zullen zijn, wat het gevolg is van het oordeel, zal Israël hun Heer moeten zoeken, die hen dan zal vergeven. Ze zullen dan terugkeren naar hun levenswandel met God op de 'oude wegen'. God zal hen dan naar het land terugbrengen.

God zoeken

Deze eerste stap naar deze 'oude wegen' naar God komt voort uit een noodsituatie. Als het volk begrijpt dat ze zich in een hopeloze situatie bevinden, die het gevolg is van hun ontrouw en hun afgoderij, is de enige oplossing voor hun nood om zich tot God te keren 'met heel uw hart' (Deuteronomium 4:29, HSV). Ze zouden niet bang moeten zijn om zich tot God te keren en volkomen op Hem moeten vertrouwen. Waarom? Juist omdat God bereid is om hen te verwelkomen. Mozes' voornaamste argument om zijn volk te overtuigen van Gods bereidheid om te reageren, bestaat in de beschrijving van Gods diepgaande denkwijze.

De Hebreeuwse uitdrukking *mi yitten*, vertaald met 'Och!...' is een idiomatische uitdrukking die letterlijk 'die zal geven' betekent (of 'die het mogelijk zal maken'), die vaak wordt gebruikt als inleiding van een diep verlangen, een soort van retorische vraag om een onmogelijke uitkomst. God wenst diep in zijn hart: '. . . hadden zij maar zo'n hart (Letterlijk: wie zal geven dat dit hun hart voor hen zal zijn?), om Mij te vrezen' (Deuteronomium 5:29, HSV). Door Gods geheime wens te openbaren, waarbij Hij zijn goede aard/opstelling laat zien en vandaar zijn liefde voor hen, moedigt Mozes zijn volk aan God te zoeken en berouw te hebben. Het probleem van Israël is dat zij de ernst van hun zonde beseffen en daarom bang zijn om tot de goddelijke Rechter te komen, die hen net heeft verbrijzeld. Het voorbeeld van Job illustreert perfect dit mysterieuze proces. Na de erkenning dat Gods hand zwaar op hem drukte, doet Job een ongelooflijke geloofsbelijdenis: 'Wil Hij mij doden, ik blijf op Hem hopen' (Job 13:15, NBG). Job wist dat God de enige weg uit zijn tragische toestand was. Paradoxaal genoeg vlucht Job van God tot God. Mozes moedigt zijn volk aan hetzelfde te doen.

Discussievragen en vragen om over na te denken: Wat voor aspect van Gods karakter wordt onthuld door middel van de idiomatische uitdrukking *mi yitten*? Wat leert de onmogelijkheid van deze wens om gerealiseerd te worden, u over God? Wat is de

voorwaarde die veroorzaakt dat Israël zich beweegt om God te zoeken en waarom? Wat betekent het om God te zoeken? Waarom was het nodig dat Israël God zocht?

Gods vergeving

Vanwege Gods genadige karakter zal Israël worden vergeven, niet vanwege hun verdiensten. Er is geen reden die Gods vergevensgezindheid zou rechtvaardigen. En toch zal Hij hen op een zeer buitengewone manier vergeven. Om dit te bevestigen herinnert Mozes het volk eraan hoe God hen had gespaard en hoe zij voor Hem hadden overleefd, ondanks hun zondige natuur (Deuteronomium 5:24, 25). In het voorafgaande hoofdstuk had Mozes dezelfde redenering gebruikt: 'Is er ooit een volk geweest dat net als u . . . de stem van een god ((H)SV: 'God') heeft gehoord en dat heeft overleefd?' (Deuteronomium 4:33). De overtuiging van Gods genade zou Israël helpen om het aan te durven God te naderen, ondanks hun zondige natuur.

Praat over dit ware verhaal: Simon Wiesenthal, de nazi-jager, vertelt het verhaal van zijn ontmoeting met een vroegere nazi-officier die stervende was in een ziekenhuis. De nazi vroeg Wiesenthal om hem de afschuwelijke misdaden te vergeven, die hij tegen Joodse burgers had begaan, zonder welke, beweerde hij, hij niet in vrede kon sterven. Wiesenthal, die tijdens de ontmoeting steeds had gezwegen, liep weg zonder gehoor te geven aan het verzoek van de nazi. Wiesenthal beëindigt het verhaal met een vraag: 'Wat zou u hebben gedaan?'—Simon Wiesenthal, *The Sunflower* (London: W. H. Allen, 1970).

Vragen om over na te denken: Was het voor Wiesenthal mogelijk om te vergeven? 'Wat zou u hebben gedaan?' Praat over de dimensie van genade in de vergevensgezindheid van het slachtoffer. Waarom is het dat zonde alleen wordt vergeven als deze onvergeeflijk is?

De terugkeer

Merk op dat de beweging van terugkeer pas begint nadat Israël God had gevonden of, eerder, nadat God op hen had gereageerd. Het Hebreeuwse werkwoord *shuv*, 'terugkeren', bestaat erin dat je aandacht besteedt aan Gods stem en gehoorzaam bent aan zijn geboden (Deuteronomium 30:2, 8) en in de 'besnijdenis' of verandering van hun hart (Deuteronomium 10:16). Interessant genoeg verenigt de stam *shuv* in zichzelf beide vereisten om zich van het kwaad te keren en terug te keren tot God, die opnieuw op 'de oude wegen' gevonden zal worden.

Deze parallele beweging duidt op een diepgaand inzicht: de beste manier om het kwaad te weerstaan is om het goede te doen. Omdat Israël heeft laten zien dat ze niet in staat is haar hart te besnijden, is het God zelf die die operatie zal verrichten (Deuteronomium 30:6). Hij is degene die het hart van zijn volk zal veranderen en zo voor hen de voorwaarden zal scheppen om zich tot Hem te keren, naar zijn stem te luisteren en Hem te gehoorzamen 'met heel uw hart en met heel uw ziel' (Deuteronomium 30:2, HSV). Dit diepgaande berouw en deze ingrijpende bekering zullen ertoe leiden dat God zich zal verblijden: 'Hij zal er weer vreugde in vinden om u te zegenen, zoals voorheen bij uw voorouders. (HSV: 'Want de HEERE zal Zich weer ten goede over u verblijden, zoals Hij zich over uw vaders verblijd heeft.'

(Deuteronomium 30:9). Deze passages uit het boek Deuteronomium zullen de boodschap van de latere profeten inspireren, dat het volk uit zichzelf niet in staat is om zelf berouw te hebben (Zie Jeremia 4:22; Jeremia 13:23; Hosea 5:4, etc.).

Discussievragen en vragen om over na te denken: Waarom was het voor Israëlieten onmogelijk om hun hart te veranderen en uit zichzelf tot de besnijdenis van hun hart over te gaan? Op wat voor basis kon Mozes zeggen dat het voor Israël onmogelijk was om zich te bekeren? Als Mozes dit inderdaad dacht, waarom spoort hij hen dan aan om zich te bekeren? Is de situatie voor christenen anders? Leg uit. Kijkend naar de geschiedenis van de kerk en kijkend naar uzelf, denkt u dat christenen beter in staat waren (zijn) om berouw te hebben? Waarom of waarom niet?

De vervulling van profetie

Het is duidelijk dat we hier een Messiaanse profetie hebben, die naar de komst van Jezus Christus verwijst, Gods incarnatie, die neer zal dalen om de beweging van berouw in werking te stellen, die het nieuwe verbond in de harten van Gods volk zal brengen. Alleen Gods afdaling in ons hart, in onze sfeer, zal het wonder van de besnijdenis van het hart mogelijk maken, zoals Paulus uitlegt: 'In hem bent u ook besneden, niet door mensenhanden, maar met de besnijdenis van Christus' (Kolossenzen 2:11). Alleen het kruis, dat 'de kracht/de werking van God' (Kolossenzen 2:12) openbaart, door van genade, zal het onmogelijke mogelijk maken. Het verlangen van God, waarop de idiomatische uitdrukking *mi yitten* duidt, zal dan worden vervuld .

Discussievragen en vragen om over na te denken: Hoe passen deze beloften in het boek Deuteronomium zich toe op de eerste komst van Jezus en/of op zijn Wederkomst? Waarom is het voor Gods volk nodig om om zich voor de Wederkomst van Jezus Christus te bekeren? Hoe informeert het Hebreeuwse idee van berouw, dat op de terugkeer naar 'oude wegen' duidt, het begrip van berouw van Gods volk in de eindtijd? Gezien de lessen van Deuteronomium, hoe zal de besnijdenis van hun harten worden uitgevoerd?

Deel III: In het leven toepassen

Test uw ware berouw: Herinner u de verhalen van uw ervaring met berouw. Hoeveel keer vroeg u vergeving aan iemand die u pijn had gedaan en legde u de redenen uit waarom u zich op die manier had gedragen? Als u 'sorry' zegt, voegt u dan een 'maar' toe, waarbij u de persoon beschuldigt die u pijn hebt gedaan?

Test uw zoeken naar God: Praat over het volgende pedagogische advies: Als u zoekt en niet vindt, zult u niet geloven; als u niet zoekt en u vindt, zult u niet geloven; alleen als u zoekt en u vindt, zult u geloven. Hoe past deze paradoxale opmerking zich toe op de ervaring van God zoeken en vinden? Hoe waar is dit? Waarom lijken sommige mensen God te vinden, terwijl ze naar Hem zoeken, terwijl anderen Hem lijken te vinden, hoewel ze Hem niet hebben gezocht?

Beoefen berouw:

- **Teamoefening:** Vind een partner (uw echtgeno(o)t(e), uw zoon, dochter of uw goede vriend(in)). Kies een bijzondere dag op de godsdienstige kalender uit (Kerstmis, Pasen, avondmaal, de sabbat). Noteer de zeven dagen vóór die dag uw mislukkingen, uw spijt/verontschuldigen en uw overwinningen. Breng de laatste dag voor de vastgestelde tijd verslag uit aan uw partner. Probeer zo eerlijk mogelijk te zijn en beantwoord de volgende vragen: Hoe hebben uw ervaringen met berouw u veranderd? Hoe vaak heeft u dezelfde fout herhaald?
- **Persoonlijke oefening:** Lees Psalm 51, het gebed van berouw van David:
  - **Bid om genade** (Psalm 51:3).
  - **Ken uw wandaad (overtreding)** (Psalm 51:5).
  - **Wees verantwoordelijk tegenover degene tegen wie u heeft gezondigd** (Psalm 51:6).
  - **Vraag God om een nieuw hart** (Psalm 51:9-14).

Les 10 Denk eraan, vergeet het niet

27 november-3 december

Kerntekst: Deuteronomium 9:7.

Focus van de studie: Genesis 9:8-17; Exodus 20:8; Deuteronomium 4:9, 23, 32-39; Deuteronomium 6:7; Deuteronomium 8:7-18; Deuteronomium 32:7; Efeziërs 2:8-13.

Deel I: Commentaar

Het boek Deuteronomium, waarin het werkwoord *zakar*; 'denken aan', negentien keer voorkomt, is, meer dan elk ander boek in de Bijbel, een tekst die over gedenken gaat. Als zodanig getuigt Deuteronomium van een rijk spectrum aan het gebruik van het werkwoord 'denken aan', met alle verschillende toepassingen ervan en voorziet in een theologisch onderwijs dat gebaseerd is op de gebeurtenissen van de vroegere ervaringen van de Israëlieten. Het werkwoord 'denken aan' heeft God meestal als onderwerp en betreft, in de meeste voorbeelden, zijn volk; God gedenkt het verbond, zijn relatie met zijn volk. Het werkwoord 'denken aan' verschijnt ook met 'Israël' als onderwerp en het voorwerp van herinnering is God, zijn daden en zijn verbond. Over het algemeen is het de gebeurtenis van de uittocht die de aandacht vasthoudt (Deuteronomium 5:15; Deuteronomium 15:15; Deuteronomium 16:3, 12; Deuteronomium 24:18, 22). Nu en dan verwijst Mozes echter naar de jaren van het rondtrekken in de woestijn als een tijd van toetsing (Deuteronomium 8:2) of als een les over Gods woede om Israël onder tucht te brengen. Het idee is dat al deze vroegere gebeurtenissen als vormend materiaal dienen om het geloof van Israël te vormen.

Behalve het boek Deuteronomium is het werkwoord 'denken aan' een belangrijk Bijbels motief. Tijdens de les van deze week zullen we over dit motief nadenken met betrekking tot vier sleutelgebeurtenissen in de Bijbel: (1) de schepping uit niets, (2) de redding uit de zondvloed, (3) de uittocht van Israël uit Egypte en uit haar eigen koppigheid, en (4) de bekering van de heidenen uit het heidendom. Al deze gebeurtenissen hebben iets gemeenschappelijk; ze duiden allemaal op Gods daad van verlossing uit de duisternis tot het licht, uit de dood tot het leven, uit goddeloosheid tot gerechtigheid.

Gedenk de schepping (Exodus 20:8).

Het werkwoord 'gedenken/in ere houden' wordt in het vierde gebod gebruikt om ons te herinneren aan de eerste gebeurtenis in de menselijke geschiedenis, de schepping door God van de hemel en aarde, en de zevende dag van de schepping, de sabbat, die ook de eerste dag van de menselijke geschiedenis was. Het werkwoord 'gedenken' is niet alleen een evocatie van de oudste gebeurtenis in de menselijke geschiedenis, maar ook, en belangrijker, een smeekbede om ons onze wortels te herinneren, waar we vandaan komen; het bevat de les: 'Hij heeft ons gemaakt – en niet wij – (Of: wij zijn van Hem.)' (Psalm 100:3, HSV). Het werkwoord 'gedenken' verwijst, in feite, naar de Schepper, onze Maker, zonder Wie we hier niet zouden zijn.

De schepping is de eerste gebeurtenis die herinnerd moet worden, omdat zij de gebeurtenis is die verslag doet van onze wortels. Het is veelbetekenend dat het vierde gebod, dat ons gelast om te gedenken, parallel loopt met het vijfde gebod (Exodus 20:12), dat ons gelast om onze ouders te eren. Deze parallel is niet alleen zichtbaar in de structuur van de decaloog; zij verschijnt ook in de grammaticale structuur van de werkwoorden. Beide werkwoorden 'gedenken' en 'eren' worden in de positieve gebiedende wijs gebruikt. Alle andere geboden zijn in de negatieve vorm geschreven. Denk eraan dat de sabbat, oftewel waar we vandaan komen, verbonden is met het gedenken van onze ouders, die onze wortels zijn. Als we ons verleden niet gedenken, onze wortels, zullen we ons geestelijk niet ontwikkelen/. Beide geboden, het vierde en vijfde, bevatten de belofte van de toekomst. Net zoals de sabbat de toekomstige dag van rust voor de mensheid belooft (Psalm 95:11; vergelijk met Hebrëen 3:11; Hebrëen 4:3-7), belooft het gebod om onze ouders te eren, een lang leven (vergelijk met Efeziërs 6:2).

Weer aan de zondvloed denken (Lees Genesis 8:1.)

In deze passage komt het werkwoord *zakar*, 'denken aan' voor het eerst voor. God is het onderwerp van het werkwoord, wat ons vertelt dat God de mensheid heeft verlost. Het gebruik van het werkwoord *zakar*, 'denken aan', betekent niet een of andere onvolkomenheid in het geheugen van God. Het werkwoord 'denken aan' betekent dat God de mensheid uit de diepte van vergeetachtigheid heeft verlost. Mensen hebben nu de wateren van de zondvloed overleefd en zullen dus worden herinnerd. Als de Bijbeltekst spreekt over God die zijn schepselen gedenkt, is dit om te verwijzen naar Gods daad van verlossing, aangezien Hij zijn belofte op de aangewezen tijd in vervulling doet gaan (Genesis 19:29). Het werkwoord *zakar*, 'denken aan', betekent, in dit voorbeeld, het einde van de zondvloed, dat in de tijd gemarkeerd wordt (Genesis 8:3-6), net zoals de sabbat een aangewezen tijd aan het einde van het scheppingswerk markeert. Het is opmerkelijk dat de sabbatdag ook een rol speelt in de kalender van de zondvloed. Merk op dat deze perioden van zeven dagen bijdragen aan de volgende chiastische structuur van het verhaal, waarvan het middelpunt het feit is dat 'God gedacht' (tabel naar Jacques B. Doukhan, *Genesis, SDA international Bible Commentary*, p. 151).

7 dagen dat God wachtte (Genesis 7:4)

7 dagen dat God wachtte (Genesis 7:10)

40 dagen dat het water steeg (Genesis 7:17)

150 dagen dat het water de overhand had (Genesis 7:24)

God gedacht (Genesis 8:3)

150 dagen dat het water zakte (Genesis 8:3)

40 dagen dat het water zakte (Genesis 8:6)

7 dagen dat Noach wachtte (Genesis 8:10)

7 dagen dat Noach wachtte (Genesis 8:12).

Aan de uittocht denken (Deuteronomium 9:7).

Het denken aan de uittocht is in de Bijbel zeker de meest gangbare oproep om te gedenken. In dit voorbeeld heeft het werkwoord 'u herinneren' Israël als onderwerp. Israël

gedenkt niet alleen Gods daad van verlossing, die Israël uit hun toestand van slavernij in Egypte leidde, maar ook Israëls onwaardigheid. In dit bijzondere vers (Deuteronomium 9:7) zou Israël zich moeten herinneren hoe koppig ze ten opzichte van God waren geweest en weerstand hadden geboden aan zijn poging om hen te verlossen. De dubbele gebiedende wijs, de ene positief uitgedrukt: 'Herinner u', gevolgd door de andere die negatief is uitgedrukt: 'vergeet niet' ((H)SV), is empatisch en herinnert Israël sterk aan hun absurde koppigheid. Als ze dwaas genoeg waren om te hebben vergeten dat God hen als brute slaven uit Egypte had verlost en dwaas genoeg om te denken dat God hen het Beloofde Land had gegeven omdat ze het verdiend hadden en vanwege hun gerechtigheid, zouden ze daarom lijden aan een ernstig geval van geheugenverlies. Ze worden daarom twee keer opgeroepen om te gedenken, ten eerste in positieve zin en ten tweede in negatieve zin, om er zeker van te zijn dat ze zullen gedenken. Deze vasthoudendheid voegt gewicht toe aan de woede en het oordeel van God, die volgen vanaf de dag dat ze uit Egypte zijn gekomen. Het voornaamste voorbeeld dat is genomen om het dramatische geval van Israël te illustreren, is de opstand van het volk, die plaatsvond bij de Horeb en de vervaardiging van nieuwe tafelen bespoedigde. Deze plicht om de uittocht te gedenken zal, vanaf dat moment, het geval bij uitstek zijn dat Israël zal moeten gedenken en hun kinderen van generatie op generatie zal moeten onderwijzen (Deuteronomium 6:7; Deuteronomium 32:7). Nog steeds 'gedenken' de Joden van nu het verhaal van de uittocht in hun jaarlijkse voorlezing van de *hagadah* tijdens het Pesach. Op dezelfde manier gedenken christenen over het hele spectrum het avondmaal, dat zelf de herinnering aan het Pascha tijdens de uittocht is.

Bedenk dat u eens heidenen was (Efeziërs 2:8-13)

Net zoals Mozes met het oude Israël deed, zal Paulus met de heidenen doen, die tot het nieuwe verbond zijn bekeerd: '. . . dan moet u zich niet boven de takken verheffen. Als u dat doet, moet u goed bedenken dat u niet de wortel draagt, maar de wortel u.' (Romeinen 11:18). Deze nieuwbekeerden gedroegen zich op dezelfde manier als het oude Israël. Beiden verhieven zich en waren arrogant, waarbij ze in hun dwaasheid dachten dat ze Gods genade waard waren. Beiden hadden 'vergeten'. Net zoals Israël had vergeten hoe onwaardig ze waren, zo vergaten de heidenen de duisternis en de ongerechtigheid van hun vroegere achtergrond. Daarnaast vergaten ze dat ze slechts in de oorspronkelijke takken geënt waren en dat ze daarom zouden moeten leren om nederig te zijn.

Discussievragen en vragen om over na te denken: 1. Hoe 'gedenkt' u de schepping en de eerste 'sabbat' als u de sabbat in acht neemt? 2. Hoe denkt u aan de uittocht als u het avondmaal viert? 3. Wat zijn de historische gevolgen dat de kerk zich niet van haar Joodse wortels bewust was?

Deel III: In het leven toepassen

Leren te gedenken: We leerden altijd hele passages in de Bijbel uit het hoofd. Overdenk en praat over de waarde die het heeft om Bijbelverzen uit het hoofd te leren. Het literaire feit in gedachten houdend dat het grootste deel van de Bijbel is geschreven om uit het

hoofd te leren, daag uzelf uit om het scheppingsverhaal uit het hoofd te leren, een tekst die op unieke wijze is opgebouwd om te onthouden, met haar parallellen en herhalingen. Vind regels en woorden in het scheppingsverhaal die worden herhaald; denk na over de redenen die deze herhalingen zouden kunnen rechtvaardigen.

Illustratie: Neem een verse bloem en een kunstbloem en toon ze beide aan de groep. Wat is de superioriteit van de verse bloem ten opzichte van de kunstbloem en waarom? Praat over het belang van de wortel van de bloem en over hoe belangrijk de bloem zelf is.

Zelfkritiek: Denk aan de waarden die in het verleden door de pioniers van onze kerk werden benadrukt en vandaag zijn vergeten. Wat zou u moeten doen om uw geheugen op te frissen? Iemand heeft gezegd dat wij dwergen zijn, die op de schouders van reuzen zitten. Praat over deze zelfkritiek.

Het leven in de gemeente: Uw gemeenschap bestaat uit oude mensen die aan de degelijkheid van de wortels denken, en jonge mensen die van het leven en de schoonheid van de nieuwe bloem houden. Pas uw overweging toe op de aanbiddingsdiensten, muziek en de preken tijdens het uur van uw kerkdienst. Stel concrete oplossingen voor, die door beide kampen zullen worden aangenomen en waar ze plezier aan zullen beleven.

Les 11 Deuteronomium in andere Bijbelboeken

4-10 december

Kerntekst: Deuteronomium 4:29.

Focus van de studie: 2 Koningen 22; Nehemia 9:6, 16, 21, 35-37; Jeremia 7:1-7; Psalm 148:4; Jeremia 29:13; Micha 6:1-8; Daniël 9:1-19.

Deel I: Commentaar

De hervorming van Josia

De radicale terugkeer naar de wet moet, in de eerste plaats, worden toegeschreven aan het persoonlijke karakter van Josia en aan zijn diepgaande vroomheid. Nooit in de geschiedenis van Israël was een koning zo dichtbij het ideaal van de Torah. De afgoden die door zijn voorgangers waren opgehoopt, zijn door Josia 'met de grond gelijkgemaakt', volgens het ideaal van Deuteronomium (Deuteronomium 12:2, 3). God zegende dus Josia's regering (639-608 B.C.), die meer dan dertig jaar duurde en veel langer was dan de regering van zijn voorgangers. Josia is pas acht jaar als hij koning wordt. In het twaalfde jaar van zijn regering maakt hij zijn eerste formele besluit en deze omvat het herstel van de tempel in Jeruzalem, een aangelegenheid die in het hart van het boek Deuteronomium staat (Deuteronomium 12:1-7). Josia's eerste werk van herstel gaat daarom het hele godsdienstige stelsel aan.

De tempel in Jeruzalem wordt hersteld en gereinigd. Alle Kanaänitische en Assyrische afgoden worden verwijderd; het hele land is, door middel van offergaven, bij deze wederopbouw betrokken. Het is echter in het achttiende jaar dat de volgende stap van zijn hervorming wordt aangegaan. Deze keer gaat de hervorming echter niet alleen maar om de rituelen; zij heeft uitgesproken geestelijk karakter. Als de koning bij de hogepriester Chilkia navraag doet over de voortgang van het herstel, ontdekt Chilkia 'in de tempel van de HEER een boekrol . . . met de tekst van de wet' (2 Koningen 22:8). Dit oorspronkelijke manuscript, geschreven door Mozes, wordt overhandigd aan Safan, de hofschrijver. Hij gaat dan naar de koning om hem eruit voor te lezen. Als de koning, volgens het Bijbelverslag, de woorden van dit boek hoort, is hij verontrust, omdat hij begrijpt dat dit boek spreekt over de woede van God en de vervloekingen. De koning scheurt zijn kleren als teken van berouw en geeft opdrachten aan de priesters en andere functionarissen van het koninklijke hof om de profetes Chulda te raadplegen. Dit is een van de zeldzame voorbeelden waarin een koning, bij een profeet, naar de oplossing van een probleem zoekt. Een aantal aanwijzingen geven in dat dit 'wetboek' het boek Deuteronomium is, waarin dezelfde woorden worden gebruikt (vergelijk met Deuteronomium 31:24-26). De verontrustende passages die de koning intrigeren en in beroering brengen, zijn waarschijnlijk Deuteronomium 28 en 29, die de twee wegen bekendmaken—de weg van het leven en de weg van de dood, met hun respectievelijke zegeningen en vervloekingen, die voorwaarden van het verbond zijn. Deze bevatten ook de verwijzing naar de gekrenkte liefde/toorn van de Heer (Deuteronomium 29:19) en Mozes' aansporing aan Israël om de juiste weg te nemen (Deuteronomium 28:13).

Koning Josia is ontroerd. Zodra het voorlezen is beëindigd, begrijpt Josia de ernst van de situatie en onderneemt onmiddellijk een hervorming die verder gaat dan louter cultische maatregelen en een diepgaande geestelijke bewustwording door het hele land wordt. Josia herbevestigt de centralisatie van de eredienst in Jeruzalem en zijn hervorming reikt verder dan de grenzen van Juda uit, naar het land van het noordelijke Israël. Josia reist noordwaarts naar Betel. Dankzij het boek Deuteronomium was koning Josia in staat om de geestelijke eenheid van het volk te bevorderen, een prestatie die geen koning ooit tot stand had kunnen brengen.

Discussievragen en vragen om over na te denken: Wat voor methoden gebruikte Josia om met het probleem van eenheid af te rekenen, dat zijn volk verdeelde? Wat was Josia's persoonlijke houding in zijn oproep tot berouw?

Het gebed van Nehemia

Op dezelfde wijze als de hervorming van Josia wordt de hervorming van Nehemia teweeggebracht door het lezen van het Woord van God. Het volk leest ook hier uit hetzelfde 'boek van de wet' (Nehemia 9:3), binnen dezelfde geestelijke context van een intense behoefte aan berouw (Nehemia 9:1, 2). De gebeurtenis van dit speciale bijeenkomen en vasten vindt plaats 'Op de vierentwintigste dag van [de zevende] maand' (Nehemia 9:1; vergelijk met Nehemia 8:14). Dit is tijdens de sombere periode van de Verzoendag, waarop onmiddellijk de volledige feestelijke periode van het Loofhuttenfeest volgde, de 'achtste dag' van het feest (drieëntwintigste dag) inbegrepen, die de voorgeschreven samenkomst was die het feest afsloot (vergelijk met Nehemia 8:18, Leviticus 23:39). Merk op dat dit dezelfde 24 dagen zijn waarin Daniël aan het vasten en rouwen was (Daniël 10:1-3).

Het gebed van Nehemia is doordrenkt met verwijzingen naar het boek Deuteronomium. Het begint met een zegen en een aanroeping van de Schepper, 'verheven boven alles' (vgl. Nehemia 9:5; vergelijk met Deuteronomium 6:4), die 'de (allerhoogste hemel' (Letterlijk: de hemel der hemelen) (Nehemia 9:6) heeft geschapen, een superlatieve uitdrukking die de hoogste plaats van de verblijfplaats van God aanduidt, waarin de engelen van God wonen, 'de hemelse machten', die Hem aanbidden (Deuteronomium 10:14; vergelijk met 1 Koningen 8:27). Het gebed gaat verder met een herinnering aan het verbond, het basisthema waaromheen het boek Deuteronomium gestructureerd is, en alles wat God voor Israël heeft gedaan: hoe Hij hen tijdens de veertig jaar in de woestijn heeft onderhouden (Nehemia 9:21; vergelijk met Deuteronomium 2:7; Deuteronomium 8:4; Deuteronomium 29:4); de koppige en opstandige reactie van Israël, koppig als ze waren ('die hun nek verhardden') (Nehemia 9:16; vergelijk met Deuteronomium 1:26-33; Deuteronomium 31:27). Ze hebben zich niet bekeerd van hun wangedrag (Nehemia 9:35; vergelijk met Deuteronomium 28:45-47). Nehemia is er dus bedroefd over dat Gods volk nu de vruchten plukt van hun ongehoorzaamheid in het verleden en onder de vloek van het verbond is (Nehemia 9:35-37; vergelijk met Deuteronomium 28:47, 48).

Nehemia sluit zijn gebed af met een laatste gedachte over het mysterie van het verbond. De Hebreeuwse uitdrukking *ubekol zo't*, waarmee Nehemia's slot begint en vertaald wordt met 'Op grond van dit alles', is een idiomatische uitdrukking die 'en toch'

betekent (JPS (Uit de Tenach—Een nieuwe vertaling van de Heilige Schriften volgens de traditionele Hebreeuwse tekst, Copyright © 1985, The Jewish Publication Society)). Nehemia wordt getroffen door de paradox ((schijnbare) tegenstrijdigheid) van dit verbond, dat wordt gesloten ondanks de ongerechtigheid van de koningen, de vorsten en de priesters (Nehemia 9:34, 37).

Vragen om over na te denken: Waarom wordt de verblijfplaats van God 'de (aller)hoogste hemel' genoemd? Waarom begint Nehemia met de verwijzing naar de God van de schepping en naar de aanbedding van hem door de hemelse machten?

Het gebed van Daniël

Op dezelfde wijze als Josia en Nehemia leest de profeet Daniël, die zich in dezelfde modus van bidden en bedroefd zijn bevindt, in 'de wet van Mozes' en beklagt zich over de rampen die over Gods volk zijn gekomen, als gevolg van hun ontrouw (Daniël 9:13; vergelijk met Deuteronomium 28:15-68).

De godsdienst van Micha

Op dezelfde wijze als Mozes begint Micha zijn redevoering met dezelfde smekende vraag: '... je weet wat de HEER van je wil' (Micha 6:8; vergelijk met Deuteronomium 10:12). Deze vraag geeft een van de meest cruciale zorgen over godsdienst weer. Hoe kunnen mensen God naderen en aan zijn verwachtingen beantwoorden? Het traditionele antwoord zou zijn: offers, kostbare offergaven, goede werken voor God. Micha's antwoord ligt, net als dat van Mozes', niet in het geven van zulke uiterlijke geschenken van de aanbidder aan God, 'niets anders dan recht te doen, trouw (SV: 'weldadigheid') te betrachten' ten opzichte van mensen in nood (Micha 6:8). Micha echoot Deuteronomium in zijn woorden. De uitdrukking 'do rechtvaardigheid' en het sleutelwoord 'liefde' komen in beide teksten voor. Micha zegt niet dat offer en offergaven verkeerd zijn, maar dat alle godsdienstige daden, zonder de juiste relatie met God en je medemens, waardeloos zijn.

Discussievragen en vragen om over na te denken: Wat is, volgens de voorbeelden van Josia, Nehemia en Daniël, de eerste vereiste om het proces van berouw te beginnen? Waarom was het nodig de profeten (Mozes, Hulda, Jeremia, etc.) te raadplegen om de berouw van het volk en de zegeningen van God over te brengen?

Deel III: In het leven toepassen

Verdeeldheid

U bent een leider van de gemeente en u lijdt als u getuige bent van een verdeeldheid in uw gemeenschap. Kies een van de volgende opties:

- U kiest partij met van de facties (partijen/groeperingen) tegen een andere groep en u beschuldigt de andere groep ervan dat ze ongelijk hebben.
- U luistert naar beide groepen en geeft toe waarin ze beide gelijk hebben, en u gaat naar beide groepen om hen te helpen de waarden van de andere groep te zien.

- U beseft dat u deel uitmaakt van de problemen in uw gemeenschap en u roept beide groepen op om met u te bidden en na te denken hoe jullie allemaal in het geschil ongelijk hadden.

Plaatselijke gemeente

Hoe zou u moeten reageren op gebieden in het leven van de plaatselijke gemeente, waarin de kerk het licht dat haar is gegeven geen eer aandoet.? Wat zijn de beste wegen om te gaan om hervorming proberen te brengen? Wat voor principes kunnen we uit deze verhalen halen, die we op onze eigen kerk zouden kunnen toepassen?

Les 12 Deuteronomium in het Nieuwe Testament

11-17 december

Kerntekst: Matteüs 4:4.

Focus van de studie: Matteüs 4:1-11, vergelijk met Deuteronomium 8:3; Galaten 3:1-14, vergelijk met Deuteronomium 27:22-26; Handelingen 3:22, vergelijk met Deuteronomium 18:15-19; Hebrreeën 10:28-31, vergelijk met Deuteronomium 17:2-6; Deuteronomium 19:15; Deuteronomium 32:35, 36.

Deel I: Commentaar

De studie van het boek Deuteronomium voorziet, vanuit het perspectief van het Nieuwe Testament, in een veelomvattende en uitgebalanceerde theologie. Hieruit zullen we leren over de onmisbare behoefte aan het Woord van God, waardoor we zullen leven. We zullen ons bewust worden van de betekenis van het principe 'Er staat geschreven' en de onmisbare noodzaak van het Woord van God. We zullen beter de interactie tussen wet en genade begrijpen, en zo onze relatie met de God van rechtvaardigheid en liefde in orde brengen. We zullen in de Messiaanse profetieën geloven.

Er staat geschreven

het feit dat Jezus gebruik maakt van 'Er staat geschreven' (Matteüs 4:4) om zijn aanhaling uit het boek Deuteronomium in te leiden, duidt er duidelijk op dat voor Hem dit boek tot het corpus van geïnspireerde Schriften behoort. Dit is een technical uitdrukking die al in de tijd van het Oude Testament werd gebruikt (Jozua 1:8, 1 Koningen 2:3, Nehemia 10:35, etc.) en later in het Nieuwe Testament (Marcus 9:13, Handelingen 1:20, 1 Korintiërs 1:19, etc.) om naar het gezag van de Schriften te verwijzen. De passieve vorm van het werkwoord is het grammaticale doel om op het goddelijke onderwerp achter deze geschriften te duiden.

Het is interessant dat niet alleen Jezus, maar ook Satan naar de geïnspireerde Schriften verwijst en beiden maken gebruik van het gebruikelijke/traditionele 'Er staat geschreven' om hun aanhalingen in te leiden. Alleen Jezus wijst echter op God, niet Satan. De duivel focust zich alleen op het wonder God is in zijn theologie niet belangrijk. Jezus, aan de andere kant focust zich op God, die wij alleen zouden moeten aanbidden (Matteüs 4:10). Want het is mogelijk dat je de Schriften goed kent en ze de hele tijd aanhaalt, en toch de God die ze heeft geïnspireerd negeert of zelfs afwijst.

Van het Woord leven

Toen Jezus aan het einde van zijn veertig dagen vasten in de woestijn door Satan werd verzocht om stenen in brood te veranderen, een zinspel op het wonder van het manna, haalde Hij een regel uit het boek Deuteronomium aan, waarin Mozes tot Israël sprak aan het einde van hun veertig jaar in de woestijn: 'De mens leeft niet van brood alleen, maar van ieder woord dat klinkt uit de mond van God.' (Matteüs 4:4; vergelijk met Deuteronomium 8:3) Dit vers verwijst natuurlijk naar het Woord van God, zoals het werd begrepen door de Griekse vertaling (bekend als de Septuaginta) die in het Griekse

Nieuwe Testament wordt aangehaald. De Hebreeuwse tekst duidt echter op meer dan de woorden die uit Gods mond komen. De Hebreeuwse tekst zegt letterlijk: 'Een mens zal leven van alles wat uit de mond van God zal komen' (vgl. Deuteronomium 8:3; vergelijk met Robert Alters vertaling; vergelijk met JPS).

Het Hebreeuwse vers zinspeelt ook op Gods schepping van mensen (Genesis 2:7). Wat Mozes benadrukte was dat mensen uit Gods mond, niet uit brood, het leven ontvingen. Het was belangrijk dat de Israëlieten deze les zouden begrijpen. Verwend door het manna dat regelmatig en zeker op hun grond viel, raakten de Israëlieten aan die natuurlijke voorziening gewend en hebben misschien, inderdaad, vergeten dat het van God kwam. Jezus herinnert Satan eraan dat zelfs de kracht van het wonder niet het punt was, maar de Persoon van God zelf dit wel was.

Wet en genade

Zoals in het boek Deuteronomium houdt de apostel Paulus zowel wet als genade hoog, hoewel hij ook waarschuwt tegen een verkeerd begrip van deze twee principes. Als Paulus over de vloek van Deuteronomium praat tegen degenen die de wet naleven (Galaten 3:10; vergelijk met Deuteronomium 27:26), dringt hij erop aan dat niet de wet op zich gelovigen zal verlossen. Tegen de Galaten stelt Paulus dat ze voor verlossing niet op de wet zouden moeten vertrouwen, want de discipline van de wet zal hen inderdaad de dood waardig maken. Hun menselijke inspanning om de wet te gehoorzamen zal beslist mislukken en daarom de vloek van kracht maken. Toch, vervolgt Paulus: 'De rechtvaardige zal . . . leven.', waarbij hij naar de wetten van Mozes verwijst (Deuteronomium 4:1; vergelijk met Leviticus 18:5).

De reden voor deze paradox berust niet alleen in de waarde van de wet, maar ook in het geloof in de genade van God: 'De rechtvaardige zal leven door geloof.' (Galaten 3:11), een principe dat genomen is uit Genesis 15:6. Dan verklaart Paulus die 'tegenstrijdigheid' en geeft hiertoe de sleutel: 'Maar Christus Jezus heeft ons vrijgekocht van deze vloek' (toevoeging in andere vertalingen: 'van de wet' (Galaten 3:13) die aan de naleving van de wet verbonden is. Paulus promoot niet de verwerping van de wet; integendeel: hij versterkt de noodzaak van de wet. Hoewel we door de wet zullen leven, zal juist dit leven van trouw ons tot geloof in Jezus Christus brengen, die voor het falen/onvermogen van de zondaar is gestorven. We zullen echter beslist de vloek ondergaan door alleen op onze werken van de wet te vertrouwen en het aspect van genade uitsluiten (Hebreeën 10:28; vergelijk met Deuteronomium 17:2-6; Deuteronomium 19:15; Hebreeën 10:30; vergelijk met Deuteronomium 32:35, 36). Het zal dus nog erger zijn als we de genade van God negeren en zo de Geest van de genade verwerpen, of 'verachten', die in het kruis is geopenbaard (Hebreeën 10:29).

Een profeet zoals ik

Als Mozes, onder inspiratie, de komst van een profeet zoals hij voorspelt (Deuteronomium 18:15-19), verwijst hij niet alleen maar naar de toekomstige komst van profeten in het algemeen. Er zijn profeten vóór Mozes geweest (Genesis 20:7, Genesis 37:5-9, Numeri 11:25). Mozes heeft de toekomstige Messias in gedachten, net zoals latere profeten Hem hebben voorspeld. Merk op dat dezelfde bijzondere uitdrukking: 'Ik zal . . . profeten laten opstaan' (HSV: 'Ik zal . . . een Profeet doen

opstaan,' elders in het Oude Testament is gebruikt om de komst van de Messias te beschrijven en zo op Mozes' vroegere profetie zinspeelt (2 Samuël 7:12, Amos 9:11). Toen Jezus dus kwam en het buitengewone wonder van de vermenigvuldiging van de broden verrichtte, herinnerden de Joden zich onmiddellijk het wonder van het manna en dachten dat de profeet zoals Mozes was gekomen (Johannes 6:14). Geen wonder dat Peter en Stefanus, die van deze Messiaanse profetie wisten, deze als argument gebruikten om de Joden uit die tijd te overtuigen, die op een Profeet zoals Mozes wachtten (Handelingen 3:22, 23).

Deel III: In het leven toepassen

Hoe past u de Schriften toe?

Denk na over de volgende voorbeelden van het goed kennen van de Schriften, echter zonder dat hun geïnspireerde natuur ernstig wordt genomen:

- **Hermeneutische toepassing.** Sommigen twijfelen misschien aan de historische, ethische en theologische waarheid van de tekst en/of leggen de Schriften misschien uit vanuit de zienswijze van uw culturele vooronderstellingen (evolutietheorieën, sociale en politieke druk, etc.). Wat is het gevaar van deze denkwijze voor iemands geloof? Wat is de remedie?
- **Existentiële toepassing.** Voor enkelen beïnvloeden de Schriften niet je persoonlijke en beroepsleven, alsof de God van de Schriften (Oude en Nieuwe Testament) alleen maar een God uit een andere tijd was, die niets te maken heeft met uw leven van alledag en op de markt. Hoe kan de existentiële denker ernaar streven om de Schriften en God persoonlijker te maken?

Hoe neemt u de Bijbelse wetten in acht?

- **De sabbat.** Wat kunt u vanaf het begin van de week doen om u voor te bereiden op de komst van de sabbat, zodat u deze dag kunt beleven als een moment van vreugde, als een geschenk van God aan u, en niet als een plicht?
- **De tiende.** Klaagt u als u een deel van uw salaris apart moet zetten voor God? Waarom denkt u dat dat zo is? Wat kunt u doen om uw houding ten opzichte van het geven van tienden te herzien?

Hoe begrijpt u de Messiaanse profetieën?

Praat met uw groep over de volgende antwoorden:

- Als echte voorspellingen die als zodanig zijn begrepen door de profeet die ze heeft uitgesproken.
- Als overdenkingen die alleen gelden voor de situatie in de eigen tijd.
- Als profetieën met dubbele toepassingen (in de eigen tijd en in de toekomst) en geherinterpreteerd door nieuwtestamentische schrijvers.

Les 13 De opstanding van Mozes

18-24 december

Kerntekst: Judas 9.

Focus van de studie: Numeri 20:1-13; Deuteronomium 34; 1 Korintiërs 15:13-22.

Deel I: Commentaar

Op dezelfde wijze als het boek Deuteronomium eindigt het boek Genesis met een dood, maar zonder een graf, en met dezelfde associatie met de hoop op het Beloofde Land (Genesis 50:26). Het boek Genesis begint, op dezelfde wijze als de gehele Pentateuch, met de schepping en de hof van Eden en eindigt met het vooruitzicht op het Beloofde Land, vaak een symbool van de nieuwe hemel en nieuwe aarde. De betekenis van deze twee gebeurtenissen zal in de Schriften worden herhaald. Dit literaire patroon is in de structuur van verschillende boeken in de Bijbel aanwezig: zie bijvoorbeeld het boek Jesaja dat ook met de schepping begint (Jesaja 1:2) en met de evocatie eindigt (het voor de geest roepen) van de schepping van 'de nieuwe hemel en de nieuwe aarde' (Jesaja 66:22) en de hoop op een eeuwigdurende aanbidding (Jesaja 66:23), in tegenstelling tot de uitwerking die de dood heeft (Jesaja 66:24).

Het boek Prediker begint met de schepping van de wereld (Prediker 1-11) en eindigt met de ondergang van de wereld (Prediker 12:1-7) en de dag van het oordeel (Prediker 12:14). Het boek Daniël begint met een verwijzing naar de schepping als Daniël zijn dieet rechtvaardigt door op het scheppingsverhaal te zinspelen (Daniël 1:12; vergelijk met Genesis 1:29). Hetzelfde structurele patroon verschijnt opnieuw in het Nieuwe Testament. Johannes, die zijn evangelie met de evocatie van de gebeurtenis van de schepping begint (Johannes 1:1-10), eindigt zijn apocalyptische boek met de hoop op de komst van Jezus Christus en de invoering van het koninkrijk van God (Openbaring 21:22, 23).

Men zou erover kunnen nadenken dat deze structurele boodschap de kanonieke structuur van de hele Bijbel heeft beïnvloed, die met de schepping begint (Genesis 1-2) en met de verwachting van de Messiaanse hoop eindigt (Maleachi 4:5; Openbaring 22:20). Merk ook op dat deze verbinding van gedachten de enige Bijbelse definitie van geloof heeft geïnspireerd: 'Het geloof legt de grondslag voor alles waarop we hopen [hoop op het koninkrijk van God, vergelijk met Hebrreeën 11:13-16], het overtuigt ons van de waarheid van wat we niet zien [de schepping, vergelijk met Hebrreeën 11:3].' Deze literaire waarneming is belangrijk, want zij getuigt van de belangrijke betekenis van het verhaal van de opstanding van Mozes aan het einde van het boek Deuteronomium en de relevante boodschap ervan voor de lezers van de Bijbel.

Het oordeel van Mozes

God herinnert zich de gebeurtenis van Mozes' overtreding tegen Hem (Deuteronomium 32:51) bij Meribat Kades, toen hij de rots tweemaal sloeg. Zoals Ellen G. White opmerkt: 'Mozes toonde ongeloof in God.'—*Patriarchen en profeten*, p. 378. Gods reactie geeft in dat dit een kwestie van geloof was: '. . . jullie niet

op Mij vertrouwd hebben' (HSV: 'Omdat u niet in Mij geloofd hebt' (Numeri 20:12). Dit oordeel kan worden toegelicht in het licht van het voorval met het manna, waarbij het volk zich op het brood zelf focuste en de Gever van het brood uit het oog verloor (zie les 12 onder 'Van het Woord leven'). Mozes' houding lijkt van hetzelfde soort te zijn als die van de Israëlieten. In plaats van te bidden en voor het wonder een beroep op God te doen, sloeg hij de rots, alsof de oplossing voor de dorst van de Israëlieten het water was dat uit de rots zelf kwam en niet van de Schepper zelf.

Mozes' fout was dat hij niet naar God verwees, om Hem te verheerlijken. In plaats hiervan gedroeg hij zich op dezelfde wijze als een Egyptische tovenaars, waarbij hij zich op de kracht van magie focuste, in plaats van op de macht van God. Hij nam zelfs zichzelf op in het voornaamwoord 'wij' in het vermogen om water voort te brengen: '. . . zullen *wij* water laten stromen (andere vertalingen: 'voortbrengen/tevoorschijn doen komen')?' (Numeri 20:10). Mozes' overtreding is de fout van elke leider—de verleiding om de plaats van God in te nemen.

Discussievragen en vragen om over na te denken:

Lees Numeri 20:1-13. Wat voor andere fouten maakte Mozes in zijn reactie op het volk, die veroorzaakten dat hij Gods oordeel verdiende? Wat voor verschil is er tussen tot de rots roepen en erop slaan?

De opstanding van Mozes

De tekst van Deuteronomium vermeldt de opstanding van Mozes niet.

Deuteronomium 32:48–50, Deuteronomium 33:1 en Deuteronomium 34:5 verwijzen specifiek naar zijn dood, maar zeggen niets over zijn opstanding. Een aantal aanwijzingen vanuit de Bijbeltekst wijzen echter op het idee van opstanding. De belangrijkste aanwijzing van een hint van de opstanding van Mozes kan in de vreemde regel worden gevonden: 'Tot op de dag van vandaag weet niemand waar zijn graf is.'

(Deuteronomium 34:6). Dit tweede deel van het Bijbelvers en alleen al het feit dat God als de Enige wordt vermeld, die bij die begrafenis betrokken is, geeft te kennen dat er iets speciaals met de begrafenis van Mozes was.

Bovendien lijkt de Hebreeuwse uitdrukking '*al pi YHWH*', '. . . zoals de HEER gezegd had' (Deuteronomium 34:5), wat letterlijk 'op de mond van de Heer' betekent (SV: 'naar de mond des HEEREN), naar een buitengewone dood te verwijzen. Vanuit deze uitdrukking stelt een oude Joodse midrash dat Mozes met een kus van God is gestorven, en evoceert (evoceren: als beeld oproepen in je geest) op onverklaarbare wijze God die de levensadem blies (Genesis 2:7)—en duidt zo op de wonderbaarlijke herschepping van Mozes. De informatie over de perfecte gezondheid van Mozes (Deuteronomium 34:7) toen hij stierf, draagt bij aan de abnormaliteit van zijn dood. Mozes stierf niet op natuurlijke wijze. God bracht hem zelf ter dood en wekte hem daarna zelf uit de dood op.

Mozes verheerlijkte Gods macht om de doden op te wekken in een lied (Deuteronomium 32:39). Bovendien versterkt de associatie met het land dat aan de patriarchen is beloofd (Deuteronomium 34:4), wat aan de hof van Eden herinnert (Genesis 15:18; vergelijk met Genesis 2:13-15), de bedoeling van die opstanding. Het was Mozes niet toegestaan om het aardse Beloofde Land binnen te gaan, maar hij is het

hemelse Beloofde Land binnengegaan, een erfenis die Gods volk op het moment van de opstanding tegemoet ziet (Daniël 12:2, 3, 13).

Voor Ellen G. White is Mozes' visioen van het land Kanaän vanaf de berg Nebo verbonden met zijn visioen van de nieuwe aarde, 'het goede land': 'Nog een ander beeld gaat aan hem voorbij - de aarde, bevrijd van de vloek, mooier dan het land der belofte dat zojuist voor hem lag. Daar kunnen zonde en dood niet meer komen. Daar vinden de volken der verlostten voor eeuwig hun tehuis. Met onuitsprekelijke vreugde ziet Mozes dit toneel - de vervulling van een heerlijker bevrijding dan hij zich ooit had kunnen voorstellen. Hun aardse zwerftochten zijn voor altijd achter de rug. Gods Israël is eindelijk in het goede land binnengegaan.

Weer verdween het visioen, en zijn ogen zagen het land Kanaän zoals dit in de verte voor hem lag. Toen legde hij zich als een vermoeide strijder ter ruste.'—*Patriarchen en Profeten*, (Uitgeverij Veritas, 1977), p. 429.

Discussievragen en vragen om over na te denken: Waarom brengt Mozes het visioen van het land Kanaän in verband met het visioen van het koninkrijk van God? Waarom deed God Mozes herrijzen en niet Abraham of Daniël? Waarom eindigt het boek Deuteronomium met de dood van Mozes en niet met zijn opstanding, zoals met andere Bijbelse helden het geval is?

De grote strijd

Het is veelbetekenend dat, voor Judas, de gebeurtenis van Mozes' opstanding de grote strijd tussen God en Satan in miniatuur onder de aandacht bracht. De twist tussen Michaël, de grote strijder die Jezus Christus is, en de duivel, duidt het totale lot van de wereld aan. Aan de ene kant is daar Satan die goede redenen heeft om Mozes in het graf te houden vanwege zijn falen om rechtvaardig te zijn. Aan de andere kant is daar Jezus Christus die Mozes verdedigt en verlost door middel van de kracht van zijn bloed.

Discussievraag en vraag om over na te denken: Vergelijk Genesis 3:15 met Judas 9. Maak een lijst van de thema's die deze twee teksten gemeenschappelijk hebben. Waarom verlangde Satan er zo naar om Mozes dood te houden?

Deel III: In het leven toepassen

De betekenis van Mozes' overtreding

Vind voorbeelden, in de Bijbel of in de geschiedenis, waarin een politieke of godsdienstige leider de plaats van God heeft ingenomen. Wat zijn de gevolgen van deze toeëigening van Gods goddelijke voorrechten en soevereiniteit?

Praat over de volgende voorbeelden en vind een oplossing om ze te bespreken:

- Een evangelist schept op over het grote aantal dopen die hij heeft verricht. Hoe zouden wij ons succes in evangelisatie moeten verklaren?
- Een lid van uw gemeente vertelt het verhaal over een wonder van genezing dat God ten behoeve van hem heeft verricht. In uw kerk ligt echter iemand op sterven aan dezelfde ziekte. Hoe verklaart u dat verschil? Hoe zou het lid dat genezen is, moeten getuigen van Gods gewenste behandelmethodes?

- Wat leert Mozes' fout u over uw eigen fouten?

De betekenis van Mozes' opstanding

Wat is de persoonlijke en theologische betekenis van de opstanding van Mozes als sterfelijk persoon? Hoe versterkt deze gebeurtenis voor u uw geloof in de persoonlijke realiteit van de opstanding? Hoe bevestigt de historische waarheid van de opstanding van Mozes de historische waarheid van uw eigen opstanding?

U bent een predikant en moet een preek voor een begrafenis geven, waarbij u predikt over het verhaal van de opstanding van Mozes. Wat voor thema's gaat u ontwikkelen om de familie te troosten? Wat voor argumenten gaat u gebruiken om de waarheid over de opstanding voor die persoon te bewijzen? Hoe zal dat verhaal hun leed verzachten en tegelijkertijd hun geloof versterken?

Hoe helpt het verhaal van Mozes' opstanding u de opstanding van Jezus beter te begrijpen?